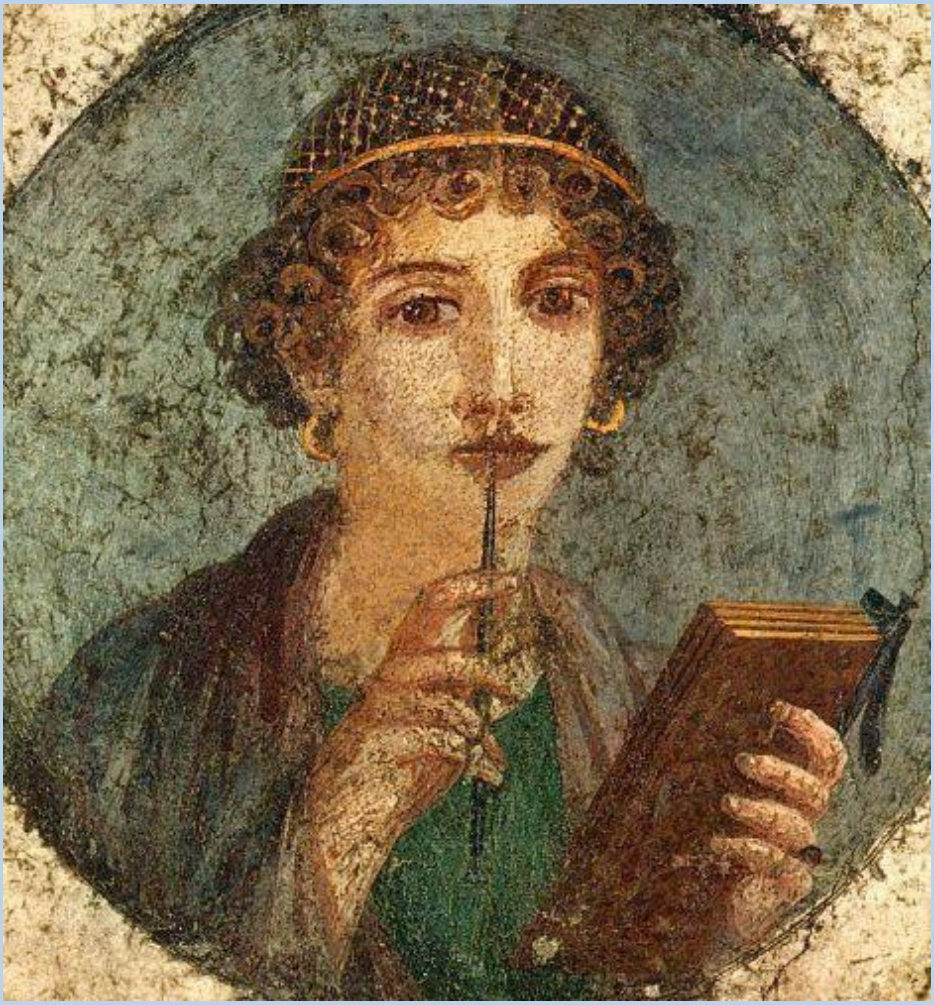
Co-funded by the European Union

ОЛЬГА КОВАЛЕНКО, ЛЮДМИЛА ПАВЛЕНКО

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.
ЧАСТИНА 1–2

В рамках проєкту програми Erasmus+
«Гендерна рівність в Європейському Союзі:
від історичних витоків до сучасних досягнень»
№ 101127464 — GEEUHOMA — ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

Чернігів – 2024

**Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського**

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

ОЛЬГА КОВАЛЕНКО, ЛЮДМИЛА ПАВЛЕНКО

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.

ЧАСТИНА 1–2

Навчально-методичний посібник
для організації освітнього процесу за кредитно-трансферною системою
для здобувачів освіти освітнього ступеня бакалавр
у галузі гуманітаристики

Чернігів – 2024

УДК 305(091):061.1ЄС](072)
К56

Рецензент: доктор історичних наук, професор Дятлов В.О.

Коваленко О., Павленко Л. Історичні витоки гендерної рівності в Європейському Союзі. У 2-х частинах / Historical origins of gender equality in the European Union. In 2 parts. Чернігів: Видавництво Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, 2024. 67 с.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

УДК 305(091):061.1ЄС](072)
К56

Друкується за рішенням кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин (протокол No 1 від 30 серпня 2024 р.) та Вченої ради Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (протокол No 2 від 27 вересня 2024 р.).

©Коваленко О.О., 2024
©Павленко Л.А., 2024

ОЛЬГА КОВАЛЕНКО

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ. ЧАСТИНА 1

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ 5
МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСИПЛІНИ 7
ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ 8
ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ 11
ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ 12
ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ДО КУРСУ 27
ФОРМИ КОНТРОЛЮ 36
РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ 38

АНОТАЦІЯ

Спеціальна дисципліна «Історичні витоки гендерної рівності у Європейському Союзі. Частина 1» викладається в рамках реалізації проєкту «Гендерна рівність в Європейському Союзі: від історичних витоків до сучасних досягнень» («Gender equality in the European Union: from historical origins to modern achievements», № 101127464 — GEEUHOMA — ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH). Вона розрахована на здобувачів освітнього ступеня бакалавр, які навчаються у закладах вищої освіти за освітньо-кваліфікаційними програмами гуманітарних спеціальностей. Структура залікового кредиту цього спецкурсу побудована згідно з вимогами Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Гендерна рівність є одним з найважливіших пріоритетів Європейського Союзу, адже вона є необхідним елементом демократичного та процвітаючого суспільства. Для кращого розуміння ролі жінки в європейському суспільстві та сучасної гендерної політики ЄС необхідно проаналізувати шлях Європи до гендерної рівності з історичної точки зору, з'ясувати передумови, зародження, розвиток і трансформацію ідеї рівності чоловіків та жінок. Це дасть можливість зрозуміти важливість цієї ідеї для сучасної Європи, по-новому подивитися на хід історичного процесу для жінок та чоловіків, усвідомити історичну обумовленість гендерних стереотипів, замислитися над особливостями репрезентації жінок в історії.

Спеціальна дисципліна «Історичні витоки гендерної рівності у Європейському Союзі. Частина 1» зосереджує увагу на найдавніших сторінках історії – первісному суспільстві, Античності, Середньовіччі та Відродженні. Звісно, ми не можемо говорити про гендерну рівність у ті давні часи. Але вивчення «жіночої» сторони історії дозволить краще зрозуміти, чому жінки довгий час були відсунуті на другий план історії, як вони намагалися знайти своє місце у «чоловічому» світі й отримати хоча б якісь можливості для самореалізації.

Переосмислення історичного наративу крізь призму гендерних відносин допоможе осягнути усю складність, багатогранність та неоднозначність історичного процесу, сприятиме формуванню критичного мислення та усвідомленню важливості побудови інклюзивного суспільства без гендерної дискримінації.

Аналіз становища європейських жінок у найдавніші часи допоможе прояснити, чим саме була викликана у подальші століття їхня боротьба за рівні права з чоловіками. Вивчення довготривалого шляху країн Європейського Союзу до досягнення гендерної рівності допоможе краще зрозуміти сучасну гендерну політику та демократичні цінності ЄС.

Спеціальна дисциліна «Історичні витоки гендерної рівності у Європейському Союзі. Частина 1» вивчається впродовж одного семестру та включає 10 годин лекційних і 18 годин семінарських занять. Дисципліна

«Історичні витоки гендерної рівності у Європейському Союзі. Частина 1» є пререквізитом для вивчення дисципліни «Історичні витоки гендерної рівності у Європейському Союзі. Частина 2». У підсумку здобувачі освіти отримують залік.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – заповнити прогалини у знаннях про гендерний аспект історії Європейського Союзу, всебічно дослідити становище жінок, проаналізувати причини й особливості процесу формування гендерних ролей та гендерних стереотипів на теренах сучасного Європейського Союзу у найдавніші історичні періоди (первісне суспільство, Античність, Середньовіччя, Відродження) для кращого розуміння сучасної гендерної політики Європейського Союзу.

Завдання курсу:

- дослідити витоки стародавніх ідей про гендер;
- з’ясувати причини й особливості формування гендерних ролей та стереотипів у давнину та їхній вплив на подальший хід історії;
- проаналізувати роль жінки у суспільстві у первісні часи, за доби Античності, Середньовіччя, Відродження;
- розглянути правовий, політичний та економічний статуси жінок та їх трансформацію;
- проаналізувати залежність становища жінки від її соціального статусу;
- розкрити спільне та відмінне у повсякденному житті жінок та чоловіків у часи Античності, Середньовіччя, Відродження;
- визначити вплив релігійних уявлень та Церкви на становище жінок у суспільстві в давнину;
- з’ясувати погляди давніх мислителів на гендерні ролі жінок та чоловіків у часи Античності, Середньовіччя, Відродження;
- визначити причини і наслідки гендерного дисбалансу в освіті жінок у часи Античності, Середньовіччя, Відродження;
- дослідити особливості репрезентації жінок та чоловіків у мистецтві та з’ясувати внесок жінок-мисткинь у його розвиток;
- розкрити шляхи набуття політичного впливу жінками у часи Античності, Середньовіччя, Відродження та особливості їхнього перебування при владі;
- розглянути доробок видатних жінок часів Античності, Середньовіччя, Відродження, які й досі часто належним чином не поціновані.

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1.
СТАРОДАВНІ ВИТОКИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІДЕЙ ПРО ГЕНДЕР

Чоловіки та жінки у первісні часи. Гендерна взаємодія у первісні часи. Матріархат та патріархат. Матрілінійність та матрілокальність. Й. Бахофен та Л. Морган про панування жінок у первісні часи. Наукові дискусії щодо існування періоду матріархату в історії людства. Наукова критика теорії матріархату. Сучасні наукові погляди на існування періоду матріархату в історії людства. Розподіл праці за гендерною ознакою у первісні часи. Поклоніння/культ Богині-матері та Палеолітичні Венери.

Стародавня Греція як колиска Європи. Жіночий вимір античної історії. Особливості джерельної бази історії жінок та гендерної взаємодії у Стародавній Греції. Відмінності у становищі жінок у різні періоди історії Стародавньої Греції. Відмінності у політичних правах давньогрецьких чоловіків та жінок. Жінки у крито-мікенський період. Фрески Кносського палацу. Відмінності у становищі жінок у різних грецьких полісах. Роль жінки в Афінах та Спарті: спільні риси та відмінності. Особливості способу життя у Спарті та становище жінок. Античні автори про спартанських жінок. Повсякденне життя давньогрецьких жінок та чоловіків: спільне та відмінне. Гінекей та андрон. Особливості сімейно-шлюбних відносин у Стародавній Греції: гендерний вимір. Материнство як основна функція жінки. Жіночі культи у Стародавній Греції. Релігія як можливість для жіночої самореалізації. Майнові права жінок у Стародавній Греції. Жінки різних суспільних верств: спільне та відмінне. Гетери.

Легенди про ранню історію римської держави та їх вплив на становище жінки в Римі. Особливості сімейно-шлюбних відносин у Стародавньому Римі. Відмінності у правах жінок у різних формах шлюбу. Шлюб як інструмент політичного впливу. Роль римської жінки у родинному житті. Майнові відносини у Стародавньому Римі: гендерний вимір. Розлучення у Стародавньому Римі. Основні заняття жінок у Стародавньому Римі. Релігійні вірування римлян: гендерний вимір. Культ богині Вести та становище жриць-весталок. Трансформація римської республіки в імперію та викликані цим соціальні зміни у римському суспільстві. Законодавча база становища жінок у Стародавньому Римі. Законодавство Октавіана Августа та його вплив на становище жінок у римській державі. Вільні жінки та рабині, заможні жінки та бідні селянки: відмінність у правах та стилі життя. Політичний вплив жінок у Стародавньому Римі: шляхи/механізми реалізації.

Гендерна ідентичність і толерантність у Стародавній Греції та Римі. Соціальні очікування від жінок та чоловіків і гендерні стереотипи. Вплив соціокультурних та релігійних уявлень на сприйняття гендерних ролей у

Стародавній Греції та Римі. Обов'язки жінок та чоловіків. Гендерні стереотипи.

Тема 2.
РИЦАРІ І ДАМИ В УЯВЛЕННІ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ЄВРОПИ

Особливості джерельної бази щодо становища жінок в епоху Середньовіччя. Залежність становища жінки від соціального статусу та місця проживання. Розвиток економіки та його вплив на становище жінок. Правовий та майновий статус жінки у Середньовіччі. Суспільні очікування від жінки. Особливості становища жінок з аристократичних родів та жінок-правительок. Жінка та Церква. Впив релігійних вірувань на формування гендерних стереотипів в епоху Середньовіччя. Три образи жінки: Єва, Діва Марія та Марія Магдалина. Жінки-абатиси монастирів. Образ жінки у середньовічній літературі. Марборд Реннський, Етьєн де Бурбон, Жак де Вітрі про жінок. Повсякденне життя жінок в епоху Середньовіччя та гендерні ролі. Шлюб як інструмент створення та зміцнення соціальних і політичних зв'язків. Родинне життя в епоху Середньовіччя.

«Куртуазне кохання» та трансформація уявлень про стосунки чоловіків і жінок. Рицарі: літературний образ та реальність. Образ прекрасної дами та відносини між статями у куртуазній літературі. Ідеали краси в епоху Середньовіччя. «Куртуазне кохання» як протест проти тогочасних традицій.

Тема 3.
ЗМІНИ У РОЛІ ЖІНОК В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ВІД СЕРЕДНІХ ВІКІВ ДО ВІДРОДЖЕННЯ

Історичні джерела про становище жінок в епоху Відродження. Гуманізм та антропоцентризм епохи Відродження та їхній вплив на становище чоловіків і жінок. Стаття Д. Келлі «Чи було у жінок Відродження?» та її вплив на розуміння гендерного аспекту цього історичного періоду. Критерії для аналізу становища жінок в епоху Відродження. Неоднорідність філософської думки епохи Відродження щодо гендерних питань.

Соціальні очікування від жінок та чоловіків в епоху Відродження. Ідеали краси в епоху Відродження. Інститут родини в епоху Відродження. Роль жінок у зміцненні могутності аристократичних родів.

Жінки різного соціального статусу в Європі в епоху Відродження. Жінки та ремесло. Неодружені, одружені, вдовиці: сприйняття суспільством та соціальний статус. Жіноче меценатство в епоху Відродження. Становище жінок в Європі в епоху Відродження: регіональні особливості.

Реформація, протестантизм, Контрреформація та гендерне питання. Погляди католиків і протестантів на шлюб: спільне та відмінне. Жіноцтво під час Реформації. Участь у релігійних рухах: регіональний вимір.

Гендерні ролі та стереотипи у літературі епохи Відродження.

Тема 4 – 5.
ОСВІТА ЯК ДЗЕРКАЛО ГЕНДЕРНОГО ДИСБАЛАНСУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Основна мета чоловічої та жіночої освіти у Стародавній Греції. Освітня політика. Взаємозв'язок приналежності жінки до певного соціального стану та її рівня освіти. Домашнє виховання як передача соціальної ролі. Школи без дівчат. Жіноча освіта як підготовка до шлюбу. Прядіння і ткацтво як основні заняття давньогрецької жінки. Професійна підготовка жінок у Стародавній Греції та можливості її отримання. Релігійна освіта. Музична освіта. Спортивна освіта. Грамотність як можливість самоосвіти та емансипації. Рівень грамотності грецьких жінок. Музи-покровительки мистецтва та науки. Жінки-інтелектуалки, філософині, поетеси. Освіта жінок у Стародавній Спарті: суспільний контекст. Давньогрецькі та римські філософи про жіночу освіту.

Жіноча освіта в Античні часи – освіта без мети? «Випадковість» жіночої освіти. Залежність жіночої освіти від індивідуальних обставин. Освітні можливості та рівень освіти римських жінок. Різноманітність, хаотичність та різна тривалість освіти дівчат. Освіта як ознака високого соціального статусу. Рівень грамотності давньоримських жінок. Віндоландські таблички.

Середньовічні погляди щодо недосконалості жіночого розуму і природи та їхній вплив на жіночу освіту. Підходи до жіночої освіти. Філіп Новарський, Вінсент з Бове, Егідій Римський, П'єр Дюбуа. Доступ до навчання як форма соціального контролю. Зміст жіночої освіти в епоху Середньовіччя. Відмінності у програмах освіти жінок та чоловіків. Освічені жінки як інструмент поширення католицизму. Монастирі як центри освіти. Домашня освіта. Освічені жінки середньовічної Європи. Жінки-писменниці. Крістіна Пізанська. Марія Французька. Жінки-мисткині.

Гуманізм та жіноча освіта. Поширення грамотності в епоху Відродження. Розвиток університетів та їхній влив на гендерний освітній дисбаланс. Хуан Луїс Вівес, Еразм Роттердамський, Томас Мор про жіночу освіту. Вплив Реформації та Контрреформації на жіночу освіту. Світські навчальні заклади. Пансіони. Збільшення кількості шкіл для дівчат в епоху Відродження. Поширення грамотності та освіти: гендерний вимір.

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1.
СТАРОДАВНІ ВИТОКИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІДЕЙ ПРО ГЕНДЕР
(2 години)

1. Гендерні ролі на початку історії людства.
2. Роль жінок у грецькому полісі.
3. Повсякденне життя у Стародавній Греції та Римі: гендерний вимір.
4. Гендерна ідентичність і толерантність у Стародавній Греції та Римі.

Тема 2.
РИЦАРІ І ДАМИ В УЯВЛЕННІ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ЄВРОПИ
(2 години)

1. Середні віки як крок назад для жінок.
2. Жінка очима Церкви.
3. Рицарство та роль жінок у Середні віки.

Тема 3.
ЗМІНИ У РОЛІ ЖІНОК В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ВІД СЕРЕДНІХ ВІКІВ ДО ВІДРОДЖЕННЯ
(2 години)

1. Чи було у жінок Відродження?
2. Жінки різного соціального статусу в Європі: відмінності та спільні проблеми.
3. Еволюція статусу жінки у період Відродження.

Тема 4 – 5.
ОСВІТА ЯК ДЗЕРКАЛО ГЕНДЕРНОГО ДИСБАЛАНСУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
(4 години)

1. Різні погляди на жіночу освіту в Стародавній Греції: витоки дисбалансу.
2. Освічені римлянки.
3. Середньовічні погляди на жіночу освіту.
4. Основні тенденції в еволюції жіночої освіти від давніх часів до епохи Відродження.

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема І.
ГРЕЦЬКІ МІФИ ЯК ДЖЕРЕЛО УЯВЛЕНЬ ПРО «ІДЕАЛЬНИХ» ЧОЛОВІКІВ ТА «ІДЕАЛЬНИХ» ЖІНОК
(2 години)

1. Міф про Європу.
2. Від Афіни до Афродіти: слабкі чи могутні?
3. Гендерні стереотипи в античній міфології.

Методичні рекомендації:

Мета заняття: проаналізувати уявлення давніх греків про жінок та їхнє місце і роль у суспільстві, викладені у давньогрецькій міфології, з'ясувати вплив грецьких міфів на формування уявлень про жіночий та чоловічий «ідеали» в античний період та у подальші часи.

При підготовці відповіді на **перше питання** потрібно прочитати міф про Європу та з'ясувати, яку роль відіграв цей міфологічний персонаж в історії континенту. Які символи і теми можна відзначити в давньогрецькому міфі про Європу?

Готуючись до відповіді на **друге питання**, необхідно ознайомитися зі змістом міфів про давньогрецьких богинь та визначити основні характеристики і риси, якими їх наділяли греки. Які типи образів жінок зустрічаються в античних міфах? Як ці образи відображають культурні цінності давньогрецького суспільства? Спираючись на давньогрецьку міфологію, визначте, якими були вимоги до жінок у Стародавній Греції.

При підготовці відповіді на **третє питання** потрібно з'ясувати, які моральні норми та цінності формувалися у давньогрецькому суспільстві під впливом міфів. Поміркуйте, як грецькі міфи вплинули на гендерні ролі та очікування від жінок та чоловіків у суспільстві. Порівняйте жіночий та чоловічий ідеали грецьких міфів з ідеалами, які існують у сучасному світі. Що залишилося актуальним, а що змінилося? Поміркуйте, як грецькі міфи вплинули на подальший розвиток мистецтва та літератури.

Література:

Антична література. Греція. Рим. Хрестоматія / [упорядники Т. В. Михед, Ю. В. Якубіна]. Київ: Центр Навчальної літератури, 2006. 952 с.

URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yakybina_YuV/Antychna_literatura_Hretsia_Rym_Khrestomatia/

Кун М. А. Легенди і міфи Давньої Греції. К.: Видавничий центр «Академія», 2010. 448 с.

URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Nikolai_Kun/Lehendy_i_mify_starodavnoi_Hretsii_vyd_2008/

Луценко О.А. Філософія та культура статі: ґендерний аналіз.Суми: ФОП Цьома С.П., 2019. 350 с.

Меніг Л.В., Додонов Р.О. Міфологічні витоки гендерної ідентичності. *Філософія*. 2019. Вип. 41 (54). С. 54-64.

URL: https://www.researchgate.net/publication/350517920_Mythological_origins_of_gender_identity

Туренко В.Е. Жінки в античній філософії: постаті, праці, концепції. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 236 с.

URL: https://www.academia.edu/46853163/Women_in_ancient_philosophy_figures_works_concepts_in_Ukrainian_with_bilingual_

Пащенко В. І. Антична література. Київ: Либідь, 2008. 718 с.

Підлісна Г.Н. Антична література. Київ: Вища школа, 1992. 255 с.

Словник античної міфології. Київ, 1985. 236 с.

URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kozovyk_Ivan/Slovnyk_antychnoi_mifolohii/

Питання для самоконтролю та дискусії:

1. Які гендерні стереотипи відображені в античній міфології?

3. Чому на думку деяких дослідників міф про Європу пов’язаний з протистоянням Заходу та Сходу?

2. У яких творах європейського мистецтва знайшов відображення міф про Європу?

4. Як міф про Пандору вплинув на подальше ставлення до жінок у суспільстві?

5. Чи можна вважати, що у давньогрецькій міфології боги та богині були рівними та пропагувалася ідея гендерної рівності?

6. Образи яких богів та богинь відображали гендерні стереотипи, а яких суперечили їм?

7. Чи були у давньогрецькій міфології персонажі, які кидали виклик традиційним гендерним ролям?

8. Чому роль жінок у давньогрецьких міфах часто відрізнялася від їхньої ролі у реальному житті?

9. Які гендерні ролі відображені в давньогрецькій міфології?

Тема ІІ.
ДАВНІ ФІЛОСОФИ ПРО РІЗНІ РОЛІ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК
(2 години)

1. Проблема гендеру в античній філософії.
2. Античні філософи про відмінності між чоловіками та жінками.
3. Гендерна філософія Платона й Арістотеля та її вплив на Європу.

Методичні рекомендації:

Мета заняття: проаналізувати погляди античних філософів на роль жінки у суспільстві й відмінності між жінками та чоловіками, з'ясувати вплив античної філософії на подальше розуміння соціальних ролей чоловіка та жінки в Європі.

При підготовці відповіді на **перше питання** проаналізуйте уявлення античних філософів про стать і роль жінок та чоловіків у суспільстві. Яким було ставлення стародавніх мислителів до жінок?

Готуючись до відповіді на **друге питання**, потрібно ознайомитися з поглядами античних філософів на відмінності між жінками та чоловіками. Чи були античні філософи прибічниками гендерної рівності? Чи співпадали погляди філософів-чоловіків та філософів-жінок на «жіноче питання»?

При підготовці відповіді на **третє питання** потрібно проаналізувати уявлення Платона та Арістотеля про жінок і про відмінності між жінками та чоловіками. Яку роль ці філософи відводили жінкам у політиці та сімейному житті? З'ясуйте, у чому полягали відмінності в їхніх поглядах та чим вони були зумовлені. Поміркуйте, як філософія Платона та Арістотеля вплинула на подальший розвиток ставлення до жінок у європейській філософії та формування гендерних стереотипів.

Література:

Арістотель. Політика. Київ: Основи, 2000. 239 с.
URL: http://litopys.org.ua/aristotle/arist.htm

Андрусяк І.П. Жінки-філософині, Аристотель та місце жінок у науці. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* 2019. № 23. С. 45 – 50.
URL: https://science.lpnu.ua/uk/law/vsi-vypusky/vypusk-6-nomer-23-2019/zhinky-filosofyni-arystotel-ta-misce-zhinok-u-nauci

Івченко Ю. Роль жінки в історії античної філософії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2014. Вип. 29. Ч.2. Т.1. С.12 – 14.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_29%282.1%29__4

Курченко Л. М. Гендерна проблематика у західній філософській традиції: від Аристотеля до сьогодення. *Міждисциплінарний дискурс у дослідженні феномену соціального*. Київ, 2021. С. 54 – 73.
URL: https://ir.kneu.edu.ua/items/329ed308-4d38-4401-9da7-c58fd4603192

Луценко О.А. Філософія та культура статі: ґендерний аналіз. Суми: ФОП Цьома С.П., 2019. 250 с.

Туренко В.Е. Жінки в античній філософії: постаті, праці, концепції. Київ, 2021. С. 171 – 214.
URL: https://www.academia.edu/46853163/Women_in_ancient_philosophy_figures_works_concepts_in_Ukrainian_with_bilingual_

Платон. Держава. Київ: Основи, 2000. 355 с.
URL: http://litopys.org.ua/plato/plat.htm

Чухим Н. Візія жінки у західній філософській традиції (від античності до модерну). Київ: Київський інститут гендерних досліджень, 2006. 192 с.

Питання для самоконтролю та дискусії:

1. Чому тема гендерна проблематика не переувала у центрі уваги античних філософів?
2. Яким чином античні жінки могли стати філософами?
3. Назвіть найвідоміших античних жінок-філософинь?
4. Серед представників якої філософської школи, на думку дослідників, у давнину було найбільше жінок та чому?

5. Кого з античних філософів можна вважати прихильником ідеї гендерної рівності?

6. Чи була філософія Аристотеля основою для подальшого закріплення патріархальних відносин у Європі?

7. Як відрізнялися уявлення про жінок у різних давньогрецьких філософських школах?

8. Чому, на вашу думку, збереглося мало свідчень про жінок-філософинь?

Тема ІІІ.
ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЖІНКИ В АНТИЧНІ ЧАСИ
(2 години)

1. Жінки та закон.
2. Жінки під опікою.
3. Походження та наслідки стародавніх законів для європейських жінок.

Методичні рекомендації:

Мета заняття: з'ясувати правовий статус жінок у період античності, проаналізувати основні норми, що регулювали їхнє життя та визначали правовий статус.

Відповідаючи на **перше питання**, проаналізуйте ставлення до жінок в античному, зокрема римському, законодавстві та визначте, чи мали жінки ті ж самі права, що й чоловіки. Зверніть увагу на права жінок, які стосувалися шлюбу, спадку, власності та участі у суспільних справах.

При підготовці відповіді на **друге питання** потрібно розглянути систему опіки над жінками в Римській державі та з'ясувати, чому у Стародавньому Римі жінки перебували під опікою. Окремо потрібно зупинитися на жінках-весталках, що не потребували опіки і мали усю повноту прав. Чим пояснювалося таке становище весталок?

Готуючи відповідь на **третє питання**, поміркуйте, якими були причини обмеження жінок у правах у період Античності. Які наслідки мали римські закони для соціального статусу та можливостей жінок у суспільстві та яким чином норми римського законодавства вплинули на подальший розвиток прав жінок у наступні століття? Яким було правове становище жінок в епоху Середньовіччя?

Література:

Вовк В. М. «Жіноче питання» у римському праві. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ.* 2008. № 3. С. 379 – 388.

URL: http://radnuk.info/statti/582-rimske/15155-2011-01-21-08-56-17.html

Калюжний Р. А., Ящуринський Ю. В. Основи римського приватного права. Київ: Видавничий дім «Персонал», 2011. 183 с.

URL: https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/library/pidruchniki/pravoznavstvo/osnovi_rimskogo_privatnogo_prava.html

Малютіна І. П. Категорія «жінка» в публічному і приватному праві Стародавнього Риму. *Юридична наука.* 2013. № 3. С. 28 – 34.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2013_3_5

Міняйло Н. В. Походження та соціальний статус весталок у Стародавньому Римі (VIII – I ст. до р. х.). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2013. Вип. 4 (117). С. 45 – 47.

URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Miniailo_Nataliia/Pokhodzhennia_ta_sotsialnyi_status_vestalok_u_Starodavnomu_Rymi_VIII-I_st_do_RKh/

Основи римського приватного права: Підручник / [ред. В. І. Борисова, Л. М. Баранова]. Харків: Право, 2008. 224 с.

URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Baranova_L_M/Osnovy_rymskoho_pryvatnoho_prava/

Питання для самоконтролю та дискусії:

1. Чи були чоловіки та жінки рівноправними суб’єктами правовідносин у давнину?
2. Які закони свідчать про обмежені, порівняно з чоловічими, права жінок?
3. Чому вважалося, що жінка має перебувати під опікою родича чоловічої статі?
4. Чи були, за античними законами, захищені права жінки у шлюбі?
5. Чи можемо ми простежити еволюцію законодавства щодо жінок у давнину з плином часу?
6. Чи мали на меті давні законодавці юридично захистити права жінок?

7. Чи вимагали жінки у добу Античності розширення своїх політичних прав?

Тема IV – V.
ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ВІД АНТИЧНОСТІ ДО ВІДРОДЖЕННЯ: ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР
(4 години)

1. Мистецтво та гендер в Європі.
2. Візуальні образи жінки та чоловіка в образотворчому мистецтві: відмінності у репрезентації.
3. Жінка очима чоловіка: стереотипи на майбутнє.
4. Еталони краси в образотворчому мистецтві.
5. Жінки-художниці.

Методичні рекомендації:

Мета заняття: з'ясувати роль жінок у розвитку образотворчого мистецтва Європи від Античності до Відродження, проаналізувати особливості репрезентації жінок та чоловіків у мистецтві і вплив мистецьких традицій Античності, Середньовіччя та Відродження на формування еталонів краси та гендерних стереотипів.

Готуючись до відповіді на **перше питання**, проаналізуйте вплив тогочасних уявлень про чоловіків та жінок на європейське мистецтво. Як суспільні норми вплинули на мистецтво та його сприйняття?

Відповідаючи на **друге питання**, поміркуйте, як чоловіки та жінки були зображені у мистецтві різних періодів. Спробуйте ідентифікувати та проаналізувати типові гендерні стереотипи, які були відображені в мистецтві у різні епохи. Як зміни ролі чоловіків та жінок у суспільстві впливали на їхнє зображення у творах образотворчого мистецтва?

Відповідь на **третє питання** передбачає аналіз особливостей зображення жінок у живопису, скульптурі та інших видах образотворчого мистецтва Античності, Середньовіччя, Відродження (до XVII ст.), створених чоловіками-митцями. Студенти мають обрати по одному митцю та підготувати про нього презентацію. Потрібно стисло розповісти про обраного митця та проаналізувати, як він зображував жінок у своїх роботах. Поміркуйте, як соціальні норми та культурні чинники вплинули на особливості створення образу жінки митцями-чоловіками? Як творчість

митців-чоловіків вплинула на сприйняття жінок у суспільстві та подальше формування гендерних стереотипів?

При підготовці відповіді на **четверте питання**, проаналізуйте, які еталони краси були сформовані у часи Античності, Середньовіччя та Відродження. Поміркуйте, як культурні та історичні чинники вливали на уявлення про красу?

Відповідь на **п'яте питання** передбачає підготовку презентації про жінку-художницю або скульпторку періоду Античності/ Середньовіччя/Відродження (до XVII ст.). Студенти мають обрати одну видатну жінку, розповісти про неї, проаналізувати особливості її творчості та внесок у світову культуру. Поміркуйте, з якими перешкодами зустрічалися свого часу жінки, які прагнули займатися мистецтвом?

Література:

Балух В. О. Культура ранньомодерної Європи. Харків: Фоліо, 2017. 495 с.

Гессел К. Історія мистецтва без чоловіків. Київ: ArtHuss, 2024. 512 с.

Іваницька Л. Життєвий шлях та творчість Проперції де Россі в круговерті понять «середньовічна жінка», «мистецтво», «суспільство». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія.* Вип. 4 (139). 2018. С. 35 – 41.

URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Ivanytska_Liliia/Zhyttievyi_shliakh_ta_tvorchist_Propertsii_de_Rossi_v_kruhoverti_poniat_serednovichna_zhinka_mystets/

Іваницька Л. Складнощі отримання жінками мистецької освіти в період пізнього середньовіччя та раннього нового часу. *Текст і образ: актуальні проблеми історії мистецтва: міжнародний електронний журнал.* 2016. № 1. С. 52 – 59.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tiepah_2016_1_8

Основи теорії гендеру: юридичні, політологічні, філософські, педагогічні, лінгвістичні та культурологічні засади. Київ, 2018.

URL: https://filosof.nmu.org.ua/ua/%D0%93%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_GENDER_%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82.%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80..pdf

Копилова Н. О. Гендерний підхід у сучасних мистецтвознавчих дослідженнях. *Матеріали XXXVII-ої Міжнародної науково-практичної*

конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку». Київ, 2023. С. 252 – 257.

URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/np/conf-theses

Стахевич Г. О., Кохан Н. М. Творчість жінок-художниць в італійському образотворчому мистецтві XV – XVII століть. *Культурологічна думка.* 2022. № 22. С. 46 – 62.

URL: https://www.culturology.academy/tvorchist-zhinok-hudozhnic-v-italijskomu-obrazotvorchomu-mistectvi-xv-xvii-stolit.html

Питання для самоконтролю та дискусії:

1. У чому полягала точка зору Л. Нохлін, викладена у статті «Чому не було видатних жінок-мисткинь?» та чи погоджуєтесь ви з її аргументацією?
2. Які гендерні стереотипи відображалися у мистецтві Античності, Середньовіччя та Відродження?
3. Чи кидало мистецтво епохи Відродження виклик гендерним стереотипам?
4. Чи можна вважати жіночі образи у мистецтві епохи Відродження відображенням емансипаційних процесів?
5. Які твори мистецтва Античності, Середньовіччя та Відродження, на вашу думку, найбільше вплинули на формування уявлень про красу та гендерних стереотипів в європейському суспільстві?
6. Яким чином зображення жінок та чоловіків у живописі відображало тогочасні гендерні ролі?
7. Як змінювався з часом образ жінки у мистецтві Античності, Середньовіччя, Відродження?

Тема VI – VII.
ЖІНКА І ВЛАДА (ВІД РАДНИЦЬ ДО ПРАВИТЕЛЬОК) В ЄВРОПІ
(4 години)

1. Жінки-воїни: міфи та історичні факти.
2. Жінки в політиці: легітимна влада та неформальний вплив.
3. Жінки на троні європейських країн.

Методичні рекомендації:

Мета заняття: простежити еволюцію політичної влади жінок у Європі від Античності до Відродження, з'ясувати різні аспекти політичного впливу жінок у різні епохи, проаналізувати їхні досягнення і труднощі, з якими вони зустрічалися.

Відповідаючи на **перше питання**, потрібно проаналізувати ставлення до жінок-воїнів у часи Античності, Середньовіччя, Відродження та з'ясувати, за яких обставин жінки могли брати участь у бойових діях та наскільки поширеним було це явище.

Готуючись до відповіді на **друге питання**, необхідно пояснити, яким чином жінки, які у часи Античності, Середньовіччя та Відродження були фактично позбавлені права брати участь у політичному житті, тим не менше знаходили шляхи отримання політичної влади. Потрібно визначити, які способи неформального впливу на політику були у жінок доби Античності, Середньовіччя та Відродження. Варто звернути увагу на представниць знатних європейських родів та їхню роль у суспільно-політичному житті.

При відповіді на **третє питання** потрібно з'ясувати, яким чином жінки у часи Античності, Середньовіччя та Відродження могли опинитися на троні та як до цього ставилося суспільство. Поміркуйте, як соціокультурний контекст впливав на можливості жінок отримати владу та зберегти її.

Відповіді на питання передбачають підготовку презентації про видатну жінку, яка мала політичну владу або вплив у Європі в період Античності/Середньовіччя/Відродження (до XVII ст.). Це може бути правителька, неофіційна радниця або жінка-воїн як Жанна д'Арк. Студенти мають обрати одну видатну жінку, розповісти про неї, з'ясувати, як вона отримала владу, з якими труднощами зустічалася та який внесок зробила в історію Європи.

Література:

Балух В. О. Культура ранньомодерної Європи. Харків: Фоліо, 2017. 495 с.

Балух В.О., Коцур В.П. Історія середніх віків. Чернівці: Наші книги, 2010. Т. 1 – 3.

Берд М. Жінки і влада: Маніфест. Київ: Creative Women Publishing, 2024. 128 с.

Елштайн Дж. Громадський чоловік, приватна жінка. Жінки у соціальній і політичній думці. Київ: Видавничий дім «Альтернативи», 2002. 334 с.

Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і техніка. Харків: Фоліо, 2020. 523 с.

Історія Європейської цивілізації. Середньовіччя. Собори. Лицарі. Міста. Харків: Фоліо, 2018. 672 с.

Копилова Н. Гендерні стереотипии як важелі жіночої влади. *Соціально-гуманітарний вісник.* 2020. Вип. 34. С. 98 –100.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2020_34_48

Прохорова А. Жінка на королівському троні: погляд англійських тираноборців середини XVI ст. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету.* 2014. Вип. 123. С. 16 – 21.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuI_2014_123_5

Питання для самоконтролю та дискусії:

1. Чи підтверджуються легенди про амазонок історичними джерелами?
2. Якою є точка зору щодо амазонок у сучасній історичній науці?
3. За яких обставин жінки отримували можливість проявити себе у військовій справі?
4. Як Жанна Д'Арк змінила уявлення про роль жінок у військових конфліктах?
5. Наведіть приклади жіночого героїзму у військових конфліктах доби Античності, Середньовіччя та Відродження?
6. Чи були амазонки символами небезпеки чи захоплення жіночою силою?
7. Які неформальні канали впливу використовували жінки в історичні періоди, коли вони були позбавлені офіційних важелів впливу на політичне життя? Чи можемо ми говорити про стабільний паттерн у різні епохи?
8. Чи можна вважати політичний вплив абатис та черниць неформальним проявом влади?
9. Чому соціальні кризи часто відкривали жінкам нові можливості реалізації у політиці?
10. Як гендерні стереотипи впливали на сприйняття жінок-правительок та легітимність їхньої влади?
11. Чи були регентки повноправними правительками?
13. Які стратегії використовували жінки для здобуття й утримання політичної влади за доби Античності, Середньовіччя та Відродження?

14. Якою була роль династичних шлюбів у політичній боротьбі?

Тема VIII – IX.
ЗМІНИ РОЛІ ЖІНКИ У ВІДОБРАЖЕННІ ЛІТЕРАТУРИ: ВІД АНТИЧНОСТІ ДО ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ
(4 години)

1. Гендерний дискурс у літературі.
2. Європейські письменниці.
3. Гендерні стереотипи в європейській літературі.
4. Вплив «старого» мистецтва на майбутнє Європи.

Методичні рекомендації:

Мета заняття: простежити еволюцію ролі жінки в літературі від доби Античності до епохи Відродження та проаналізувати внесок письменниць у європейську літературу.

При відповіді на **перше питання** з'ясуйте, як уявлення про ролі чоловіків та жінок, а також про стосунки між чоловіками та жінками відображалися у літературних творах. Як тогочасні норми та цінності могли висвітлюватися через сюжети, символіку, образи героїв творів? Поміркуйте, наскільки «жіноче питання» у літературі відображалося у відповідності до історичного, культурного та соціального контексту, в якому створювалися літературні твори? Як уявлення про жінок змінювалися з часом? Для прикладу можна підготувати презентацію про письменника Античності/Середньовіччя/Відродження (до XVII ст.), у творах якого порушувалися гендерні питання або були яскраві жіночі образи, які відповідали (чи суперечили) тогочасним уявленням про жінок та їхню роль у суспільстві.

Відповідь на **друге питання** передбачає підготовку презентації про європейську письменницю Античності/Середньовіччя/Відродження (до XVII ст.). Студенти мають обрати одну письменницю та розповісти про її життєвий і творчий шлях. Якою була тематика її творів? Чи порушувала вона у своїх творах питання, пов'язані з роллю жінки у суспільстві?

Готуючись до відповіді на **третє питання**, проаналізуйте, як тогочасні гендерні стереотипи відображалися у літературі, а також як література вливала на формування гендерних стереотипів. Чи були у літературі спроби переосмислити ці стереотипи?

При відповіді на **четверте питання** проаналізуйте, як література доби Античності, Середніх Віків та Відродження вплинула на подальше формування уявлень про певні ролі жінок і чоловіків у суспільстві, на закріплення уявлень про «ідеальну» поведінку для кожної статі.

Література:

Балух В. О. Культура ранньомодерної Європи. Харків: Фоліо, 2017. 495 с.

Башинська Л. В. Жінка в домашніх турботах: за творами авторів XIV – XV ст. *Наукові записки НаУКМА: Історичні науки.* 2004. Том 27. С. 63 – 71.

URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/items/0aec6e3e-eb54-47e7-8bf3-d80bee17748e

Білоконенко І. С. Творчість Мері Сідні Герберт у контексті єлизаветинсько-якобінського періоду історії англійської літератури. *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність: збірник наукових праць.* Кривий Ріг, 2017. Вип. 8. С. 131 – 140.

URL: https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/1778

Головій О. М. Жіночі голоси в середньовічній літературі (на матеріалі хрестоматії «Європейське середньовіччя. Літературний флорілеґіум»). *Актуальні питання науки, освіти та суспільства в умовах сучасних викликів: збірник тез доповідей Міжнародна науково-практична конференція* Кременчук, 2022. Ч. 1. С. 16 – 18.

URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21945?locale=en

Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження. Київ: ЦУЛ, 2007. 248 с.

URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Davydenko_Halyna/Istoriia_zarubizhnoi_literatury_serednikh_vikiv_ta_doby_Vidrodzhennia/

Зарубіжні письменники: енциклопедичний довідник: У 2 т. / [ред. Н. Михальська, Б. Щавурський]. Тернопіль: Навчальна книга, 2005.

URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Schavurskyi_Borys/Zarubizhni_pysmennyky_entsyklopedychnyi_dovidnyk_Tom_1/

URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Schavurskyi_Borys/Zarubizhni_pysmennyky_Entsyklopedychnyi_dovidnyk_Tom_2/

Качуровський І. Ґенерика і архітектоніка. Книга 1. Література європейського Середньовіччя. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 394 с.

Література західноєвропейського середньовіччя / [ред. Н. О. Висоцька]. Вінниця: Нова книга, 2003. 464 с.

URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Vysotska_Nataliia/Literatura_zakhidnoie vropeiskoho_serednovichchia/

Савоськіна Т. О. Гендерні асиметрії у ле Марі де Франс «Гіжмар». *Закарпатські філологічні студії.* 2023. Т. 1. Вип. 28. С. 220 – 224.

URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/63524

Сидоренко О. Презентація гендерної тематики у французькій та англійській міській літературі пізнього Середньовіччя та Відродження. *Ренесансні студії.* 2010. Вип. 14 – 15. С. 144 – 154.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/renst_2010_14-15_11

Тарасенко К. В. Памфлет Джейн Енгер «Джейн Енгер стає на захист жінок» (1589): соціокультурний та літературний контекст. *Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки.* Запоріжжя, 2017. № 3 (50). С. 3 – 7.

URL: http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/2830

Тарасенко К. В. Специфіка репрезентації гендерної проблематики в романі Генрі Робертса «Виклик Фортуні» (1590). *Ренесансні студії*. 2010. № 14 – 15. С. 155 – 166.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/renst_2010_14-15_12

Торкут Н. М., Василина К. М. Специфіка інтерпретації «жіночого питання» в англійській ренесансній літературі. *Вісник Запорізького державного університету. Філологічні науки.* Запоріжжя, 2002. № 3. С.134 – 139.

URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/archive/articles/2788.pdf

Шаповалова М. С. Рубанова Г. Л., Моторний В. А. Історія зарубіжної літератури. Львів: Світ, 1993. 312 с.

Яременко Н. В., Коломієць Н. Є. Історія зарубіжної літератури: Середньовіччя – XVIII століття: навчальний посібник. Кривий Ріг, 2023. 335 с.

URL: https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/7040

Питання для самоконтролю та дискусії:

1. Кого з видатних жінок-письменниць часів Античності, Середньовіччя та Відродження ви можете назвати?
2. Хто з чоловіків-письменників порушував у своїх творах гендерні питання?
3. Чи були письменники або письменниці, які у своїх творах розвінчували гендерні стереотипи?
4. Якими є основні теми у творчості жінок-письменниць доби Античності, Середньовіччя та Відродження?

5. Як ви вважаєте, чи були суто «жіночі» бар'єри на шляху до письменницької діяльності?

6. Які стратегії використовували жінки-письменниці для того, щоб подолати гендерні обмеження на шляху до професійної реалізації?

7. Як змінювалося суспільне сприйняття жінок-письменниць та жіночої літератури у часи Античності, Середньовіччя та Відродження?

8. Які гендерні стереотипи відображені у літературі доби Античності, Середньовіччя та Відродження?

9. Як ви вважаєте, художня література відображає гендерні стереотипи, що панують у суспільстві, чи формує їх?

10. Як би ви оцінили внесок жінок-письменниць доби Античності, Середньовіччя та Відродження у європейську літературу?

11. Чи можна вважати жінок-письменниць доби Античності, Середньовіччя та Відродження першими феміністками?

ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ДО КУРСУ

Література

Алкіфрон, Теофраст. Листи гетер. Характери. Львів: Видавництво «Апріорі», 2022. 92 с.

Андрусяк І.П. Жінки-філософині, Аристотель та місце жінок у науці. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* 2019. № 23. С. 45 – 50. URL: https://science.lpnu.ua/uk/law/vsi-vypusky/vypusk-6-nomer-23-2019/zhinky-filosofyni-arystotel-ta-misce-zhinok-u-nauci

Антична література. Греція. Рим. Хрестоматія / [упорядники Т. В. Михед, Ю. В. Якубіна]. Київ: Центр Навчальної літератури, 2006. 952 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yakybina_YuV/Antychna_literatura_Hretsia_Rym_Khrestomatia/

Арістотель. Політика. Київ: Основи, 2000. 239 с. URL: http://litopys.org.ua/aristotle/arist.htm

Балух В. Ранньомодерна Європа: підручник. Чернівці: Наші книги, 2016. 704 с.

Балух В. О. Культура ранньомодерної Європи. Харків: Фоліо, 2017. 495 с.

Балух В.О., Коцур В.П. Історія середніх віків. Чернівці: Наші книги, 2010. Т. 1 – 3.

Башинська Л. В. Жінка в домашніх турботах: за творами авторів XIV – XV ст. *Наукові записки НаУКМА: Історичні науки.* 2004. Том 27. С. 63 – 71. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/items/0aec6e3e-eb54-47e7-8bf3-d80bee17748e

Берд М. Жінки і влада: Маніфест. Київ: Creative Women Publishing, 2024. 128 с.

Білоконенко І. С. Творчість Мері Сідні Герберт у контексті єлизаветинсько-якобінського періоду історії англійської літератури. *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність: збірник наукових праць.* Кривий Ріг, 2017. Вип. 8. С. 131 – 140. URL: https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/1778

Вовк В. М. «Жіноче питання» у римському праві. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ.* 2008. № 3. С. 379 – 388. URL: http://radnuk.info/statti/582-rimske/15155-2011-01-21-08-56-17.html

Гальчук О. В. Жінка-персонаж і жінка-автор в античній літературі: спроба типології. *Science and Education a New Dimension.* 2021. IX (45) (253). с. 20 – 25. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36727/

Ганзицька Т. С. Історіографічний аналіз місця та ролі жінки в суспільстві. *Держава та регіони. Серія: Право.* 2014. № 4. С. 5 – 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drp_2014_4_3

Гессел К. Історія мистецтва без чоловіків. Київ: ArtHuss, 2024. 512 с.

Голланд Д. Коротка історія мізогінії. Найдавніше упередження у світі. Київ: АРК.ЮА, 2024. 352 с.

Головій О. М. Жіночі голоси в середньовічній літературі (на матеріалі хрестоматії «Європейське середньовіччя. Літературний флорілеґіум»). *Актуальні питання науки, освіти та суспільства в умовах сучасних викликів: збірник тез доповідей Міжнародна науково-практична конференція* Кременчук, 2022. Ч. 1. С. 16 – 18.
URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21945?locale=en

Гончарова О. М. Культурологічна методологія гендерного аналізу творів образотворчого мистецтва (на прикладі сюжету «Юдит і Олоферн» у європейському живописі). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.* 2021. № 4. С. 9 – 19. до семінару
URL: https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/4191

Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження. Київ: ЦУЛ, 2007. 248 с.
URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Davydenko_Halyna/Istoriia_zarubizhnoi_literatury_serednikh_vikiv_ta_doby_Vidrodzhennia/

Драч О. О. Жіноча освіченість і виховання середньовічної Європи: міркування сучасників. *Вісник Черкаського університету. Серія: Історичні науки.* 2016. № 3 – 4. С. 46 – 52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuI_2016_3-4_9

Елштайн Дж. Громадський чоловік, приватна жінка. Жінки у соціальній і політичній думці. Київ: Видавничий дім «Альтернативи», 2002. 334 с.

Жіноча історія як напрямок історичних досліджень: становлення феміністської методології. *Український історичний журнал.* 2012. № 2. С. 159 – 172. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/106035

Зарубіжні письменники: енциклопедичний довідник: У 2 т. / [ред. Н. Михальська, Б. Щавурський]. Тернопіль: Навчальна книга, 2005.
URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Schavurskyi_Borys/Zarubizhni_pysmennyky_entsyklopedychnyi_dovidnyk_Tom_1/
URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Schavurskyi_Borys/Zarubizhni_pysmennyky_Entsyklopedychnyi_dovidnyk_Tom_2/

Іваницька Л. Життєвий шлях та творчість Проперції де Россі в круговерті понять «середньовічна жінка», «мистецтво», «суспільство». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія.* Вип. 4 (139). 2018. С. 35 – 41.
URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Ivanytska_Liliia/Zhyttievyi_shliakh_ta_tvorchist_Propertsii_de_Rossi_v_kruhoverti_poniat_serednovichna_zhinka_mystets/

Іваницька Л. Складнощі отримання жінками мистецької освіти в період пізнього середньовіччя та раннього нового часу. *Текст і образ: актуальні проблеми історії мистецтва: міжнародний електронний журнал.* 2016. № 1. С. 52 – 59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tiepah_2016_1_8

Івченко Ю. Роль жінки в історії античної філософії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2014. Вип. 29. Ч.2. Т.1. С.12 – 14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_29%282.1%29__4

Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і техніка. Харків: Фоліо, 2020. 523 с.

Історія Європейської цивілізації. Середньовіччя. Собори. Лицарі. Міста. Харків: Фоліо, 2018. 672 с.

Калюжний Р. А., Ящуринський Ю. В. Основи римського приватного права. Київ: «Видавничий дім «Персонал», 2011. 183 с. URL: https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/library/pidruchniki/pravoznavstvo/osnovi_rimskogo_privatnogo_prava.html

Качуровський І. Ґенерика і архітектоніка. Книга 1. Література європейського Середньовіччя. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 394 с.

Келер К. Християнство. *Антологія феміністичної філософії.* Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2006. С. 273 – 286.

Келлі Джоан. Чи існував Ренесанс для жінок? *Ґенденрий підхід: історія, культура, суспільство* / під. ред. Л. Гентош, О. Кісь. Львів: ВНТЛ-Класика, 2003. 252 с. (с. 46 – 61) URL: https://genderindetail.org.ua/library/suspilstvo/genderniy-pidhid-istoriya-kultura-suspilstvo-134557.html https://chtyvo.org.ua/authors/Zbirnyk_statei/Gendernyi_pidkhid_istoriia_kultura_suspilstvo/

Кєйзік Л. Жінки і освіта (до питання про витоки навчання жінок). *Філософія освіти.* 2014. № 1. С. 208 – 217. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhilEdu_2014_1_13

Кісь О. Кого оберігає Берегиня, або Матріархат як чоловічий винахід. URL: https://genderindetail.org.ua/library/ukraina/kogo-oberigae-bereginya-abo-matriarhat-yak-cholovichiy-vinahid-1341287.html

Копилова Н. Гендерні стереотипии як важелі жіночої влади. *Соціально-гуманітарний вісник.* 2020. Вип. 34. С. 98 –100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2020_34_48

Копилова Н. Міфологема андрогіна в образотворчому мистецтві та художній творчості: історія та сучасність. *Аркадіа*. 2014. № 3. С. 62 – 67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ark_2014_3_15

Копилова Н. О. Гендерний підхід у сучасних мистецтвознавчих дослідженнях. *Матеріали XXXVII-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку».* Київ, 2023. С. 252 – 257. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/np/conf-theses

Корженко В. В. Гендерні відносини: філософські ідеї та соціальні практики в античному суспільстві. *Теорія та практика державного управління.* 2018. Вип. 1. С. 8 – 14.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2018_1_3

Коцин Р. Г. Давньогрецька філософія. *Антологія феміністичної філософії.* Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2006. С. 33 – 45.

Кравець В. Проблеми міжстатевих та шлюбно-сімейних стосунків у античній Греції. *Україна – Європа – Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини.* 2013. Вип. 12. С. 78 – 89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2013_12_11

Кравець В. Соціально-економічні передумови ґендерної стратифікації первісного суспільства. *Україна – Європа – Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини.* 2013. Вип. 11. С. 131 – 137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2013_11_13

Кун М. А. Легенди і міфи Давньої Греції. К.: Видавничий центр «Академія», 2010. 448 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Nikolai_Kun/Lehendy_i_mify_starodavnoi_Hretsii_vyd_2008/

Курченко Л. М. Гендерна проблематика у західній філософській традиції: від Аристотеля до сьогодення. *Міждисциплінарний дискурс у дослідженні феномену соціального*. Київ, 2021. С. 54 – 73. URL: https://ir.kneu.edu.ua/items/329ed308-4d38-4401-9da7-c58fd4603192

Література західноєвропейського середньовіччя / [ред. Н. О. Висоцька]. Вінниця: Нова книга, 2003. 464 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Vysotska_Nataliia/Literatura_zakhidnoievropeiskoho_serednovichchia/

Ліщук Л. В. Гендерні ролі в історії цивілізації. *Мультиверсум. Філософський альманах.* Київ, 2007. Вип. 63. С. 214 – 227. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/74620 -

Логвиненко І. А., Логвиненко Є. С. Статус жінки в античному світі: особливості шлюбно-сімейних відносин у Стародавніх Афінах. *Право і безпека.* 2021. № 4 (83). С. 28 – 37.

Ломачинська І. Генеза гендерної ідеології епохи середньовіччя. *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії.* 2017. Вип. 13. С. 80 – 86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2017_13_12

Луценко О.А. Філософія та культура статі: ґендерний аналіз. Суми: ФОП Цьома С. П., 2019. 350 с.

Маланчук-Рибак О. Жінка в історії: Навчальна хрестоматія для студентів історичних та гуманітарних факультетів університетів. Львів: ЛНУ ім. Франка, 2002. 336 с.

Малютіна І. П. Категорія «жінка» в публічному і приватному праві Стародавнього Риму. *Юридична наука.* 2013. № 3. С. 28 – 34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2013_3_5

Махній М. М. Психея: між Еросом і Логосом. Чернігів: Видавець Лозовий В. М., 2013. 416 с.

Меніг Л.В., Додонов Р.О. Міфологічні витоки гендерної ідентичності. *Філософія*. 2019. Вип. 41 (54). С. 54 – 64. URL: https://www.researchgate.net/publication/350517920_Mythological_origins_of_gender_identity

Міняйло Н. В. Походження та соціальний статус весталок у Стародавньому Римі (VIII – I ст. до р. х.). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2013. Вип. 4 (117). С. 45 – 47. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Miniailo_Nataliia/Pokhodzhennia_ta_sotsialnyi_status_vestalok_u_Starodavnomu_Rymi_VIII-I_st_do_RKh/

Олешко С. О., Біла О. А. Історичний ракурс уявлень про жінку у різні епохи. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Гендерні дослідження».* 2016. Вип. 2. 141 – 148.

Основи римського приватного права: Підручник / [ред. В. І. Борисова, Л. М. Баранова]. Харків: Право, 2008. 224 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Baranova_L_M/Osnovy_rymskoho_pryvatnoho_prava/

Основи теорії гендеру: юридичні, політологічні, філософські, педагогічні, лінгвістичні та культурологічні засади. Київ, 2018. URL: https://filosof.nmu.org.ua/ua/%D0%93%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_GENDER_%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82.%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80..pdf

Основи теорії ґендеру: Навчальний посібник. Київ: «К.І.С.», 2004. 536 с. URL: https://genderindetail.org.ua/library/osvita/osnovi-teorii-genderu-navchalniy-posibnik-134419.html

Пащенко В. І. Антична література. Київ: Либідь, 2008. 718 с.

Перші поетеси: Кодекс давньогрецької жіночої поезії / упоряд. Т. Лучук. Львів: Астролябія, 2019. 44 с.

Підлісна Г.Н. Антична література. Київ: Вища школа, 1992. 255 с.

Платон. Держава. Київ: Основи, 2000. 355 с. URL: http://litopys.org.ua/plato/plat.htm

Поляруш С. Вчення про права жінок у Староданьому Світі. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Право.* Випуск 8. 2020. С. 13 – 18.- URL: https://cusu.edu.ua/ua/nz-pravo-arhiv/586-general-information/naukovi-chasopysy-tsdpu/naukovi-chasopysy-pravo/publikatsii/10735-vchennya-pro-prava-zhinok-u-starodanomu-sviti

Прохорова А. Жінка на королівському троні: погляд англійських тираноборців середини XVI ст. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету..* 2014. Вип. 123. С. 16 – 21.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuI_2014_123_5

Ружмон де Д. Любов і західна культура. Львів: Літопис, 2001. 304 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Denis_de_Rougemont/Liubov_i_zakhidna_kultura/

Савоськіна Т. О. Гендерні асиметрії у ле Марі де Франс «Гіжмар». *Закарпатські філологічні студії.* 2023. Т. 1. Вип. 28. С. 220 – 224. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/63524

Санжарова Г. Ф. Історико-політичний складник літературних творів Христини Пізанської в сучасній історіографії. *Закарпатські філологічні студії.* 2020. Т. 2, Вип. 14. С. 234 – 239. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/60765

Сидоренко О. Презентація гендерної тематики у французькій та англійській міській літературі пізнього Середньовіччя та Відродження. *Ренесансні студії.* 2010. Вип. 14 – 15. С. 144 – 154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/renst_2010_14-15_11

Скот Д. Жіноча історія. *Нові підходи до історіописання* / за ред. П.Берка. Київ: Ніка-Центр, 2013. С. 61 – 90.

Словник античної міфології. Київ, 1985. 236 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kozovyk_Ivan/Slovnyk_antychnoi_mifolohii/

Соболь О. Суспільно-політичне становище жінки в епоху європейського Середньовіччя. *Вісник Львівського університету. Серія: Філософські науки.* 2012. Вип. 15. С. 121 – 128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_philos_2012_15_16

Стахевич Г. О., Кохан Н. М. Творчість жінок-художниць в італійському образотворчому мистецтві XV – XVII століть. *Культурологічна думка.* 2022. № 22. С. 46 – 62. URL: https://www.culturology.academy/tvorchist-zhinok-hudozhnic-v-italijskomu-obrazotvorchomu-mistectvi-xv-xvii-stolit.html

Стоян С. П. Символізм жіночих образів у західноєвропейському образотворчому мистецтві (живопис, графіка). *Гуманітарний часопис.* 2013. № 3. С. 113 – 120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gumc_2013_3_17

Тарасенко К. В. Памфлет Джейн Енгер «Джейн Енгер стає на захист жінок» (1589): соціокультурний та літературний контекст. *Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки.* Запоріжжя, 2017. № 3 (50). С. 3 – 7. URL: http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/2830

Тарасенко К. В. Специфіка репрезентації гендерної проблематики в романі Генрі Робертса «Виклик Фортуні» (1590). *Ренесансні студії*. 2010. № 14 – 15. С. 155 – 166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/renst_2010_14-15_12

Торкут Н. М., Василина К. М. Специфіка інтерпретації «жіночого питання» в англійській ренесансній літературі. *Вісник Запорізького державного університету. Філологічні науки.* Запоріжжя, 2002. № 3. С.134 – 139. URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/archive/articles/2788.pdf

Туренко В. Е. Проблема виховання і освіти дітей в контексті листів піфагорійських філософинь. *Філософія освіти.* 2021. № 27 (1). С. 228 – 238. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhilEdu_2021_27%281%29__15

Туренко В. Е. Філософія любові у спадщині римських стоїків: антропологічний контекст. *Софія.* 2015. № 1. С. 56 – 59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sophia_2015_1_17

Туренко В.Е. Антична філософія любові. Київ: Вадекс, 2017. 288 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/349898783_Ancient_philosophy_of_love_in_Ukrainian

Туренко В.Е. Жінки в античній філософії: постаті, праці, концепції: монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 236 с. URL: https://www.academia.edu/46853163/Women_in_ancient_philosophy_figures_works_concepts_in_Ukrainian_with_bilingual_

Федченко Є. Гендер і сексуальність у релігійних практиках Давнього Риму. *Емінак.* 2017. № 2 (2). С. 32 – 38.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eminak_2017_2%282%29__7

Чумаченко Б. М. Вступ до культурології античності. Київ: Видавничій дім «Києво-Могилянська академія», 2009 174 с.

Чухим Н. Візія жінки у західній філософській традиції (від античності до модерну). Київ: Київський інститут гендерних досліджень, 2006. 192 с.

Шаповалова М. С. Рубанова Г. Л., Моторний В. А. Історія зарубіжної літератури. Львів: Світ, 1993. 312 с.

Яременко Н. В. Куртуазна література доби Середньовіччя і трансформація її ідей у епоху Відродження. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки (літературознавство).* 2014. Вип. 4. 13. С. 308 – 313. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmduf_2014_4.13_67

Яременко Н. В., Коломієць Н. Є. Історія зарубіжної літератури: Середньовіччя – XVIII століття: навчальний посібник. Кривий Ріг, 2023. 335 с. URL: https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/7040

A Companion to Ancient Education / edited by W. Martin Bloomer. Chichester: John Wiley & Sons, Inc., 2015. 528 p.

A Companion to Gender History / edited by Teresa A. Meade, Merry E. Wiesner-Hanks. Blackwell Publishing Ltd, 2004. 692 p.

Anderson B. S., Zinsser J. P. A History of Their Own: Women in Europe from Prehistory to the Present. Oxford University Press, 1999. Vol. 1 – 2.

Authority and Gender in Medieval and Renaissance Chronicles / edited by Juliana Dresvina and Nicholas Sparks. Cambridge Scholars Publishing, 2012. 495 p.

Chadwick W. Women, Art, and Society. Thames and Hudson, 2020. 600 p.

Che J. Citizenship and the Social Position of Athenian Women in the Classical Age. A Prospect for Overcoming the Antithesis of Male and Female. *Athens Journal of History*. Vol. 3. Issue 2. P. 97 – 118.

Clabaugh G. K. A History of Male Attitudes toward Educating Women. *Educational Horizons*. 2010. Vol. 88. № 3. P. 164 – 178.

Crowston C. Women, Gender, and Guilds in Early Modern Europe: An Overview of Recent Research. *International Review of Social History*. Vol. 53. Supplement S 16. 2008. p. 19 – 44.
URL: https://www.cambridge.org/core/journals/international-review-of-social-history/article/women-gender-and-guilds-in-early-modern-europe-an-overview-of-recent-research/8DD0903AB406FDC4778EC779182053EA

De La Croix, Vitale M. Women in European academia before 1800—religion, marriage, and human capital. *European Review of Economic History*. 2022. Vol. 27. Issue 4. P. 506 – 532.

Flanagan S. Hildegard of Bingen. A Visionary Life. London: Routledge, 1998. 244 p.

Gender, Otherness, and Culture in Medieval and Early Modern Art / edited by Carlee A. Bradbury, Michelle Moseley-Christian. Palgrave Macmillan, 2017. 261 p.
URL: https://www.academia.edu/111329544/Gender_Otherness_and_Culture_in_Medieval_and_Early_Modern_Art_ed_by_Carlee_A_Bradbury_Michelle_Moseley_Christian

Hemelrijk E. A. Matrona Docta: Educated women in the Roman elite from Cornelia to Julia Domna. Routledge, 2004. 400 p.

History of Women in the West Renaissance and the Enlightenment Paradoxes / gen. eds. G. Duby, M. Perrot. Cambridge: Belknap Press, 2000. 595 p.

History of Women in the West, Volume I: From Ancient Goddesses to Christian Saints / gen. eds. G. Duby, M. Perrot. Cambridge: Belknap Press, 1992. 600 p.

History of Women in the West, Volume II: Silences of the Middle Ages. Edited by Christiane Klapisch-Zuber. Cambridge: Belknap Press, 2000, 592 p. Duby, Georges; Perrot, Michelle,

History of Women in the West, Volume II: Silences of the Middle Ages / gen. eds. G. Duby, M. Perrot. Cambridge: Belknap Press, 1992. 592 p.

History of Women in the West, Volume III: Renaissance and the Enlightenment Paradoxes/ Cambridge: Belknap Press, 1992. 595 p.

Houts van E. Married Life in the Middle Ages, 900-1300. Oxford: Oxford Academic, 2019. 312 p.

Kaborycha L. A Corresponding Renaissance: Letters Written by Italian Women, 1375 – 1650. Oxford: Oxford University Press, 2016. 327 p.

Kent S. K. Gender: A World History. New York: Oxford University Press, 2021. 192 p.

Kersey S. Medieval education of girls and women. *Educational Horizons*. 1980. Vol. 58. № 4. P. 188 – 192.

Larrington C. Women and Writing in Medieval Europe: A Sourcebook. London: Routledge, 1995. 296 p. (до смінару про літературу)

MacLachlan B. Women in Ancient Greece: A Sourcebook. Continuum. 2012. 248 p.

MacLachlan B. Women in Ancient Rome: A Sourcebook. Bloomsbury Academic. 2013. 232 p.

Monter W. The Rise of Female Kings in Europe, 1300-1800. New Haven: Yale University Press, 2012. 300 p.

Nochlin L. Why Have There Been No Great Women Artists? London: Thames and Hudson, 2021. 112 p. URL: https://www.writing.upenn.edu/library/Nochlin-Linda_Why-Have-There-Been-No-Great-Women-Artists.pdf

Pomeroy S. B. Goddesses, Whores, Wives, and Slaves: Women in Classical Antiquity. New York: Schocken, 1995. 304 p.

Watanabe-O'Kelly H. Queens Consort, Cultural Transfer and European Politics, c.1500-1800. Routledge, 2016. 260 p.

Wiesner-Hanks M. Women and Gender in Early Modern Europe. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. 352 p.

Інформаційні ресурси

http://www.perseus.tufts.edu/hopper – Perseus Digital Library

https://gender.at.ua – Музей жіночої та гендерної історії

https://genderindetail.org.ua – Гендер у деталях

https://sourcebooks.fordham.edu/sbook1v.asp –Internet Medieval Sourcebook Selected Sources: Sex and Gender.

https://sourcebooks.fordham.edu/women/womensbook.asp – Internet Women's History Sourcebook

https://womenhistory.org.ua – Українська асоціація дослідників жіночої історії

https://www.wccclassics.org – The Women's Classical Caucus (WCC)

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час практичних та лекційних занять.

Робота на практичному занятті оцінюється до 5 балів за заняття.

Оцінка за заняття враховує такі активності здобувача освіти:

- відповідь на семінарському занятті;
- запитання на семінарському занятті;
- рецензування відповіді;
- доповнення;
- виступ з підготовленою презентацією;
- участь у дискусії по темі заняття.

Відповідь на семінарському занятті являє собою усну доповідь з питання, винесеного на обговорення. Час відповіді – до 10 хвилин. Виступ має бути логічним, структурованим та послідовним. Під час відповіді мають бути розкриті всі ключові аспекти питання. При підготовці відповіді здобувач освіти має врахувати всі рекомендації та опрацювати рекомендовану до заняття літературу. За бажання, можна використовувати і додаткову наукову літературу.

Після закінчення відповіді інші здобувачі освіти можуть задавати питання, які допоможуть не лише краще розкрити проблему, а й продемонструвати рівень володіння навчальним матеріалом. Питання мають бути не стільки репродуктивного, скільки проблемного і творчого характеру. Вони мають стимулювати обговорення та дискусію.

Рецензування відповіді проводиться іншим здобувачем освіти і має на меті її критичний аналіз, обмін думками та поглиблення розуміння теми.

Доповнення являє собою стислий виступ, мета якого полягає у поглибленні розкриття теми, внесенні уточнень та додаткових фактів і деталей. Доповнення не повинно дублювати інформацію, яка вже була озвучена іншими здобувачами освіти.

Якщо це передбачено планом практичного заняття, здобувачі освіти можуть підготувати презентацію з візуальним представленням теми. Потрібно самостійно підібрати малюнки, фото- або відеоматеріали, які допоможуть більш повно розкрити та проілюструвати тему.

Дискусія по темі заняття допомагає краще розкрити тему, продемонструвати рівень володіння знаннями, акцентувати увагу на важливих деталях, навчитися формулювати власну точку зору й аргументовано її відстоювати. Запорукою продуктивної дискусії на практичному занятті є готовність до діалогу та взаємоповага.

Робота на лекційному занятті оцінюється в 1 бал за заняття.

На лекційних заняттях здобувачі освіти повинні засвоїти новий матеріал. Оцінюється їх активність на лекціях. Здобувачі освіти можуть відповідати на питання, які викладач задає під час заняття, формулювати

висновки, висловлювати свою точку зору з приводу різних аспектів теми лекції.

Підсумковий контроль знань здійснюється після вивчення дисциплін «Історичні витоки гендерної рівності в Європейському Союзі. Частина 1» та «Історичні витоки гендерної рівності в Європейському Союзі. Частина 2» у формі заліку за загальними результатами оцінювання роботи на лекційних та семінарських заняттях.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ

<table>
<tr><td colspan="14">ВИДИ РОБІТ</td><td rowspan="2">Всього</td></tr>
<tr><td colspan="5">Лекції</td><td colspan="9">Практичні</td></tr>
<tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td rowspan="2">До 50 балів</td></tr>
<tr><td colspan="5">До 5 балів</td><td colspan="9">До 45 балів</td></tr>
</table>

Відповідь на практичному занятті оцінюється за наступними критеріями:

5 балів – здобувач освіти повною мірою опанував навчальний матеріал, врахував усі рекомендації та опрацював літературу. Здобувач освіти може відповідати на питання по темі, робити аргументовані висновки, узагальнення, порівняння та формулювати власну точку зору. Відповідь повна, логічна, послідовна, без помилок і неточностей.

4 бали – здобувач освіти у цілому опанував навчальний матеріал, врахував рекомендації та опрацював літературу, але його відповідь містить неточності, несуттєві помилки, їй бракує деталізації, що свідчить про недостатньо глибоке розуміння теми.

3 бали – відповідь є неповною, містить помилки, не враховані методичні рекомендації. Здобувачу освіти важко відповідати на питання.

2 бали – здобувач освіти має лише фрагментарні, поверхові знання по темі.

1 бал – здобувач освіти погано орієнтується у навчальному матеріалі, не знає ключових фактів, робить багато помилок, не може дати відповідь на питання.

ЛЮДМИЛА ПАВЛЕНКО

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ. ЧАСТИНА 2

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ..... 41

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ..... 42

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ..... 43

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ 47

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ..... 49

ФОРМИ КОНТРОЛЮ 62

РОЗПОДІЛ БАЛІВ 63

АНОТАЦІЯ

Спеціальний курс «Історичні витоки гендерної рівності в європейському союзі. Частина 2». викладається в рамках міждисциплінарного проєкту «Гендерна рівність в Європейському Союзі: від історичних витоків до сучасних досягнень» / GENDER EQUALITY IN THE EU: FROM HISTORICAL ORIGINS TO MODERN ACHIEVEMENTS, № 101127464 ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH.

Курс розраховано на здобувачів освітнього ступеня бакалавр, які навчаються у закладах вищої освіти за освітньо-кваліфікаційними програмами гуманітарних спеціальностей. Структура залікового кредиту цього спецкурсу побудована згідно з вимогами Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Гендерна проблематика на сьогодні залишається актуальною в країнах Європейського Союзу, а також в Україні, з огляду на невирішеність важливих питань гендерного характеру в економічній, соціальній, політичній, освітній, духовно-культурній сферах життя. Євроінтеграційний курс України визначив основні принципи виховання молодого покоління українців відповідно до базових цінностей Європейського Союзу, які передбачають рівні права і рівні можливості для усіх громадян, незалежно від статі. Формування гендерної культури є важливою складовою освітньої політики Європейського Союзу й України.

Курс охоплює період європейської історії від XVII до середини XX ст. і висвітлює проблеми гендерної рівності в країнах Європейського Союзу в історичній ретроспективі. Вивчення еволюції гендерних взаємин, зміни ідеологічного підґрунтя, основних етапів та національних особливостей руху за гендерну рівність, аналіз біографій видатних чоловіків і жінок, які присвятили свої життя боротьбі за права європейського жіноцтва та гендерну справедливість, сприятиме глибокій обізнаності студентів у питаннях гендерної історії, подоланню гендерних стереотипів, стимулюватиме поширення у майбутньому гендерної толерантності та ідей гендерної рівності в українському суспільстві.

Вивчення дисципліни передбачає опрацювання теоретичного матеріалу з гендерної проблематики, відточення навичок практичного застосування отриманих знань, вдосконалення вміння формулювати власні концепції, вести професійні дискусії, фахово презентувати результати власних наукових розвідок.

Курс вивчається впродовж одного семестру, є продовженням спеціального курсу «Історичні витоки гендерної рівності в європейському союзі. Частина 1», який охоплює період історії країн Європейського Союзу до XVII ст. Він включає 10 годин лекційних і 18 годин семінарських занять. За результатами опанування двох зазначених курсів студенти отримують залік.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета:

- ❖ висвітлити основні причини, передумови, етапи та напрями суспільно-політичного руху за гендерну рівність у країнах Європейського Союзу у XVII – першій половині XIX ст.;
- ❖ розкрити головні характеристики, національні особливості європейського досвіду подолання гендерних стереотипів, законотворчої діяльності у сфері надання жінкам рівних із чоловіками прав, створення умов для досягнення гендерної рівності;
- ❖ визначити основні результати і наслідки та окреслити найактуальніші проблеми і перспективи розгортання руху за гендерну рівність у країнах Європейського Союзу на середину XX ст.

Завдання:

- ➢ проаналізувати причини, передумови, ідеологічне підґрунтя розгортання суспільного дискурсу навколо питання ролі і місця жінки у європейському суспільстві на етапі передфемінізму,
- ➢ розглянути вплив концептуальних засад Просвітництва на поширення ідеї гендерної рівності;
- ➢ визначити значення соціально-економічних аспектів європейської модернізації для трансформації статусу жінки на стадії розвитку індустріального суспільства;
- ➢ висвітлити основні форми і методи боротьби за жіночу емансипацію впродовж визначеного курсом періоду історії;
- ➢ показати роль європейської жінки у вирішенні ключових проблем історії власного народу;
- ➢ ознайомити з динамікою демографічних показників гендерного балансу/дисбалансу;
- ➢ проаналізувати гендерні зміни у родинному середовищі модерної Європи;
- ➢ надати інформацію про внесок європейського жіноцтва у захист своєї батьківщини під час революційних подій та військових дій;
- ➢ схарактеризувати основні етапи та змістовні зрушення у процесі формування жіночої освіти у країнах Європейського Союзу;
- ➢ простежити поступ європейського жіноцтва у сфері професійного розвитку;
- ➢ розглянути приклади успіху жінок у науці, мистецтві, релігійному житті своїх країн і Європи в цілому;
- ➢ продемонструвати галерею видатних історичних постатей, які зробили важливий внесок у формування умов для досягнення гендерної рівності у країнах Європейського Союзу.

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1.

ЗМІНИ ГЕНДЕРНОГО СПРИЙНЯТТЯ В ЄВРОПІ З XVII ДО СЕРЕДИНИ XX СТОЛІТТЯ.

Становище жінки-аристократки, середнього класу і пролетарки за доби Просвітництва. Гендерні ролі і стереотипи. Гендерний дисбаланс як ознака суспільної моделі кінця XVII – XVIII ст. Особливості європейського фаворитизму. Перші прояви фемінізації. Жіночі масонські ліги, салони, інтелектуальні вечірки. Видатні преціозниці Західної Європи. Європейські чоловіки-просвітники про гендерну проблему.

Боротьба за гендерну рівність в контексті Французької революції кінця XVIII ст. Діяльність Жана Марі Кондорсе. Рух французьких петиціонерок. Діяльність Олімпії де Гуж. «Декларація прав жінок». Жіноча преса часів революції. Клубна діяльність французького жіноцтва. Товариства озброєних жінок та клуби амазонок. Похід голодних жінок на Версаль. Результати і наслідки руху за жіночу емансипацію у Французькій республіці.

Основні завдання руху за гендерний баланс у європейському суспільстві у 19 ст. Перша хвиля фемінізму. Жінки за часів Імперії Наполеона I Бонапарта. Німецькі жінки у війнах антифранцузької коаліції. Боротьба жінок за політичні права під час революції 1848–1849 рр. Форми і методи боротьби жінок за гендерну рівність часів Другої імперії Наполеона III Бонапарта. Британські суфражистки. Успіхи руху за гендерну рівність у першій половині XX ст. Форми і методи впливу жінок на політичне життя європейського суспільства. Досвід гендерної політики Паризької Комуни 1871 р. Основні форми боротьби за економічні і політичні права жінок-пролетарок XVII–XIX ст. Боротьба жінок за виборче право. Перший міжнародний конгрес. Суфражистська асоціація «Виборчий голос жінки». Французька спілка за виборче право жінок. Французька федерація феміністських асоціацій. Британська суспільна думка другої половини XIX ст. про жіноче питання. Соціально-християнський фемінізм. Європейський науковий дискурс щодо питань фізіологічної, інтелектуальної, психо-емоційної природи гендерної нерівності. Досягнення руху за гендерну емансипацію у законодавчій сфері XIX – початку XX ст.

Успіхи європейського фемінізму у першій половині XX ст. Участь європейських жінок у Першій світовій війні. Сестри милосердя. Службовиці британського флоту. Працівниці тилу. Міжнародний альянс жінок. Всесвітня рада католицьких жіночих організацій. Перший досвід надання права голосу жінкам. Жіночий модний силует першої половини XX ст. як віддзеркалення реалій життя європейки.

Тема 2-3.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТАТУСУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЖІНКИ В РОДИНІ ТА ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ ЯК ОЗНАКА ЕВОЛЮЦІЇ ГЕНДЕРНИХ СТОСУНКІВ.

Демографічні чинники порушення гендерного балансу в Європі XVII – першої половини XX ст. Трансформація демографічних показників. Гендерна специфіка кількості та густоти населення, народжуваності та смертності, кількісного співвідношення чоловіків і жінок, тривалості життя, статистики укладання шлюбів з віковими характеристиками.

Типологія сімей та її еволюція упродовж XVII – XVIII ст. Дочка, дружина, мати – гендерні ролі, стереотипи, обов'язки. Дитинство дівчат та його гендерна специфіка у життєвому циклі жінок.

Історичний розвиток інституту шлюбу. Роль національної специфіки, народних традицій, релігійних уявлень, зміни поглядів на шлюб, інтернаціоналізації, моди, новацій у трансформації процедури укладання шлюбу. Заручини, вінчання, весілля. «Стокгольмський шлюб». Доля сиріт та самотніх жінок поза шлюбом.

Демократизація родинного життя наприкінці XIX – на початку XX ст. Поняття подружньої зради, його гендерний зміст та наслідки. Розлучення: законодавча база та суспільна думка.

Вплив позитивних зрушень у законодавстві, освітній та економічній політиці європейських країн на становище жінки в родині. Феномен «нової жінки» наприкінці XIX ст. Позашлюбні статеві стосунки та позашлюбні діти: суспільний осуд, покарання та особливості для різних соціальних верств. Англійський «рух обурених дочок».

Місце європейської жінки в структурах повсякденності. Повсякденні обов'язки господині. Специфіка житлових умов жінок різного соціального статусу. Майнові права жінок країн Західної Європи.

Етикет як цементуючий чинник суспільного традиціоналізму в європейських країнах. Поняття світського життя та його жіночі атрибути. Суспільні табу щодо поведінки жінок у сімейному житті.

Зміни образу жінки в уявленнях суспільства про красу та здоров'я. Жіночий сектор медицини та системи охорони здоров'я. Курортно-санаторне лікування жінок.

Косметологія, парфумерне виробництво, мода і стиль доби становлення індустріального суспільства.

Дозвілля жінки як віддзеркалення традицій та новацій європейського життя. Інтелектуальні види дозвілля. Розваги жінок різних соціальних статусів. Театр, концертна зала, танцювальна зала, бібліотека, кінематограф автомобіль, велосипед, універмаг у житті європейської жінки.

Література для жінок та спеціальна жіноча преса в модерній Європі. Жіночі види спорту. Подорожі та їх різновиди. Заборонені розваги.

Тема 4-5.

ГЕНДЕРНІ ЗРУШЕННЯ В ОСВІТНІЙ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ТА СФЕРАХ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ.

Трансформація системи жіночої освіти. Місце жінки в європейській освітній системі XVII ст. Просвітники про жіноче виховання. Гендерні погляди на освіту Яна Амоса Коменського. Суспільний дискурс навколо питання «Чому навчати жінку». Концепція цілісної системи виховання жінки для виконання своєї ролі в родині Франсуа Фенелона. Основи домашнього виховання. Соціальна природа освітніх підходів до формування жіночої особистості.

Трирівневість управління та контролю у сфері жіночої освіти в європейських країнах. Джерела фінансування жіночої освіти. Релігійна складова виховання жінок. Монастирське навчання дівчат. Сен-сирська система виховання дівчат у Франції. Система жіночої освіти у приватних пансіонах. Навчальні програми та регламенти внутрішнього розпорядку. Гендерні особливості організації початкової освіти. Внесок Жана Марі Кондорсе у боротьбу за гендерну рівність в освіті. Спеціальні жіночі навчальні заклади.

Виховні заклади Почесного легіону у Франції доби Наполеона І Бонапарта. Ініціатива Жюля Симона зі створення особливих курсів для панянок. «Курси Дюрюї». Оформлення системи елементарної та середньої жіночої освіти у ІІІ Французькій республіці. Початкові школи (écoles primaires), середні школи (écoles secondaires, lycées et collèges de jeunes filles) та учительські семінарії (écoles normales).

Німецька жіноча освіта часів Реформації. Принцип гендерної рівності у німецькій освітній системі Ратиха. «Вищі школи для дівчат» (höhere Mädchen или Töchterschulen) у Німеччині XVII ст. Веймарський з'їзд учительок та вчителів 1872 р. Німецьке «Товариство піклування про жіночі навчальні заклади».

Англійські благодійні школи (Charity Schools) XVIII ст. Англійське «Товариство щоденних шкіл для дівчат» (Girls Public Day School Company) 1890 р. чоловіків і жінок. Гімназії High Schools for Girls в Англії.

Швейцарські ліцеї за законом 1848р. Зразкова середня освіта у Швеції, Норвегії, Данії, Голландії. Приватні жіночі освітні заклади Італії.

Допуск жінок до вищої освіти в Європі в останній третині XIX ст. Допуск жінок до навчання у Сорбону, Оксфорд, Кембридж, Цюріхський

університет. Законодавча база жіночої вищої освіти у країнах Європи. Встановлений в Англії особливого вченого ступеня для жінок (lady literate in Arts).

Гендерний дисбаланс у професійній сфері у XVII–XVIII ст. в європейських країнах. Традиційні жіночі професії. Особливості зайнятості жінок різних соціальних верств. Зростання присутності та ролі жіночої праці у промисловому виробництві у період становлення буржуазного суспільства. Розширення спектру зайнятості жінок у XIX – першій половині XX ст.

Видатні жінки, які першими оволоділи інтелектуальними професіями. Адвокатська діяльність Жанни Шовен. Викладачка Римського університету Тереза Лабріола. Лікарки у медичній європейській практиці. Спектр жіночих професій наприкінці XIX – у першій половині XX ст. Боротьба за гендерну справедливість і рівність в оплаті жіночої праці.

Роль жінки в негативних явищах європейського життя. Жіноча злочинність: статистика та специфіка. Концепція Чезаре Ломброзо про природу жіночої злочинності. Соціальна природа жіночої проституції та її негативні наслідки.

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1.

ЗМІНИ ГЕНДЕРНОГО СПРИЙНЯТТЯ В ЄВРОПІ З XVII ДО СЕРЕДИНИ XX СТ.

1. Гендерний дисбаланс за доби Просвітництва.
2. Перші прояви європейської фемінізації у XVII–XVIII ст.
3. Боротьба за гендерну рівність у контексті Французької революції кінця XVIII ст.
4. Основні завдання руху за гендерний баланс у європейському суспільстві у XIX ст.
5. Успіхи руху за гендерну рівність у першій половині XX ст.

Тема 2-3.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТАТУСУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЖІНКИ В РОДИНІ ТА ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ ЯК ОЗНАКА ЕВОЛЮЦІЇ ГЕНДЕРНИХ СТОСУНКІВ

1. Дочка, дружина, мати – гендерні ролі та стереотипи.
2. Доля самотньої жінки поза шлюбом.
3. Місце європейської жінки в структурах повсякденності.
4. Повсякденні обов’язки господині.
5. Трансформація образу жінки в типових уявленнях суспільства про красу та здоров’я.
6. Дозвілля жінки як віддзеркалення традицій і новацій європейського життя.

Тема 4-5.

ГЕНДЕРНІ ЗРУШЕННЯ В ОСВІТНІЙ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРАХ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

1. Трансформація системи жіночої освіти.
2. Спеціальні жіночі навчальні заклади.
3. Реалізація гендерної рівності в освіті чоловіків і жінок.
4. Гендерний дисбаланс у професійній сфері.
5. Розширення спектру зайнятості жінок.
6. Видатні жінки, які оволоділи інтелектуальними професіями.
7. Роль жінки в негативних явищах європейського життя.
8. Жіноча злочинність.

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1-2.

ЖІНОЧА АКТИВНІСТЬ У ПОЛІТИЧНОМУ ТА ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА XVII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТ.

(4 години)

Заняття 1.

1. Форми і методи впливу жінок на політичне життя європейського суспільства.

2. Досвід гендерної політики Паризької Комуни 1871 р.

3. Основні форми боротьби за економічні і політичні права жінок-пролетарок XVII–XIX ст.

Заняття 2.

1. Боротьба жінок за виборче право.

2. Благодійна діяльність жінок як прояв громадянської активності та важлива форма самореалізації.

3. Основні етапи та тенденції європейського фемінізму XVII – першої половини XX ст.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.

Перше питання передбачає аналіз форм і методів впливу жінок на політичне і громадське життя європейських країн XVII – першої половини XX ст. Необхідно дослідити такі аспекти проблеми як фаворитизм, історичні приклади активної діяльності жінок – родичок видатних політичних і громадських діячів Європи зазначеного періоду. На особливу увагу заслуговує галерея європейських монархинь, які уславилися своєю відданістю державним і національним інтересам, талантом і визначними

заслугами перед своїми народами. Також доцільною є інформація про створення жіночих організацій, друкованих видань авторства жінок, масових заходів під керівництвом і за участю жінок вищих і середніх верств населення упродовж історичного періоду, який вивчається у даному курсі.

Друге питання потребує характеристики діяльності Паризької Комуни 1871 р. щодо відновлення гендерної справедливості у Французькій республіці після завершення Франко-прусської війни 1870 р. та повалення Другої імперії Наполеона ІІІ Бонапарта. Необхідно акцентувати увагу на заходах Комуни, спрямованих на захист рівних прав жінок у питаннях володіння майном, економічної незалежності, рівної з чоловіками оплати праці, користування культурними надбаннями Франції, здобуття освіти тощо. Необхідну інформацію містять опубліковані документи Комуни та численні наукові розвідки із зазначеного питання. Варто розглянути законодавчу базу, задекларовані реформи і реальні кроки Комуни по досягненню гендерної рівності у повоєнному Парижі. Слід простежити участь жінок у захисті Паризької комуни та наслідки її поразки.

Третє питання стосується жіночої складової робітничого руху, а також участі жінок-трудівниць в усіх революційних подіях Європи окресленого історичного періоду. Необхідно визначити причини і передумови активізації жіночого пролетарського руху, проаналізувавши гендерну модель індустріального суспільства на різних етапах його розвитку, вказати на форми і методи боротьби, порівнюючи з представницями середнього класу та привілейованих верств населення. Висвітленню підлягають результати пролетарського руху жінок за свої права.

Четверте питання потребує вивчення реального політичного становища жінки упродовж XVII – першої половини XX ст., форм та етапів боротьби європейського жіноцтва за право голосу, процесу надання цього права у різних європейських країнах. Важливо схарактеризувати суфражизм як впливовий чинник політичної емансипації європейок, показати роль окремих історичних персоналій, які зробили найбільший внесок у досягнення політичної рівності чоловіків і жінок.

П'яте питання присвячене жіночому благодійницькому руху в Європі, представленому приватною ініціативою та діяльністю жіночих благодійних організацій. Так само в центрі нашої уваги має бути і допомога чоловіків-меценатів у полегшенні долі європейських жінок. Необхідно простежити діяльність відповідних організацій від доби Просвітництва до Другої світової війни, визначивши традиційні форми і методи та їхню трансформацію, пов'язану з соціальними зрушеннями, зміною уявлень про гуманізацію суспільних взаємин, наслідками численних європейських та колоніальних війн, революційних потрясінь. Потрібно дати характеристику суб'єктів благодійності, визначити мету і напрямки матеріальної допомоги.

Шосте питання має стати підсумком вивчення запропонованої теми і потребує систематизації знань про феміністський рух, його етапи, форми і методи боротьби, течії, основні тенденції, починаючи з XVIII ст. і до Другої світової війни. Вітаються історіографічні, біографічні розвідки з даної проблеми, висвітлення важливих і цікавих сюжетів боротьби за гендерну рівність європейських жінок.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

- ✓ Бовуар Смона де. Друга стать. У 2 т. Київ: Основи, 1994. 782 с.
- ✓ Гомілко О. Фемінізм / *Філософський енциклопедичний* словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. С. 664.
- ✓ Гриценко-Веселовська О. В. Суфражизм як шлях забезпечення гендерної рівності у сфері виробничих прав жінок. *Актуальні проблеми політики.* 2014. Вип. 51. С. 477–484.
- ✓ Ґудзик К. Феміністки, породжені революцією. *День*. 2002. № 123. URL: https://m.day.kyiv.ua/article/ukrayina-incognita/feministky-porodzheni-revolyutsiyeyu
- ✓ Ерік Бланк. Фінляндія—1906: революційні корені жіночого виборчого права. *Спільне.* 8 березня 2018 р.
- ✓ Жіночі глянцеві журнали. Історія Світові тенденції. URL: https://exp-print.com.ua/news/zhenskie-glyantsevyie-zhurnalyi-istoriya-mirovyie-tendentsii/
- ✓ Капралова А. До історії фемінізму «першої хвилі»: Суфражизм та питання жіночності. URL: https://plomin.club/suffragism/
- ✓ Комісаренко Т .М. Британський суфражизм XIX століття. *Мова, освіта, культура: античні цінності – сучасне застосування: матеріали міжнародного дискусійного форуму*. Київ : УДПУ, 2016. С. 136–139.
- ✓ Кононенко Н. Фаворитизм політичний. *Політична енциклопедія*. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. С.743
- ✓ Кротова Т. Ф. Вплив руху емансипації на образ «нової жінки» другої половини XIX ст.». *Вісник Міжнародного Слов'янського університету*. Харків. Серія «Мистецтвознавство». Том XV. № 2. 2012. С. 7–17.
- ✓ Основи теорії гендеру. Київ : К. І. С., 2004. 536 с.
- ✓ Пастушок Анастасія. Фемінізм у Франції: хвилі боротьби та емансипації жінок. URL: https://genderindetail.org.ua/season-topic/feminism-in-detail/feminism-in-france.html

- ✓ Сорокопуд О. Суфражизм. *Політична енциклопедія.* Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. С. 702.
- ✓ Фемінізм у Франції. URL: http://surl.li/hhjxyk
- ✓ Фемінізм: історія реконструкції жіночності. URL: https://c4u.org.ua/feminizm-istoriia-dekonstruktsii-zhinochnosti-2/
- ✓ Хорощак К. Хто такі суфражистки та як вони боролися за права жінок. 12 історичних плакатів. URL: https://life.pravda.com.ua/society/2020/03/8/240143/
- ✓ A Historical Dictionary of British Women. London: Europa Publications Ltd, 2003. P. 210–211.
- ✓ Britland, K. Drama at the Courts of Queen Henrietta Maria. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. 292 p.
- ✓ Calendar of Wills proved and enrolled in the Court of Husting. London / ed. R. R. Sharpe: in 2 vols. London, 1890. Vol. 2 : 1358–1688. URL: https://www.british-history.ac.uk/court-husting-wills/vol2
- ✓ Charrier, E. L' evolution intellectuel feminine. Paris: A. Mechelinck, 1931. 572 p.
- ✓ Mason, A. G. The Women of the French Salons. Chicago : 1st World Library - Literary Society , 2007. 296 p.
- ✓ Olympe de Gouges, « Femme, réveille-toi ! » Déclaration des droits de la femme et de la citoyenne, éd. Martine Reid, Gallimard, Collection Folio, 2004. 99 p.
- ✓ Upham, A. H. The French Infl uence in English Literature: from the Accession of Elizabeth to the Restoration. N. Y .: The Columbia University Press, 1911. 581 p.
- ✓ Veevers, E. Images of Love and Religion: Queen Henrietta Maria and Court Entertainments. Cambridge : Cambridge University Press, 1989. 244 p.

Тема 3-5.

ДУХОВНО-КУЛЬТУРНА ЕКСПАНСІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЖІНКИ XVII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТ.

(4 години)

Заняття 3.

1. Релігійність жінок як фактор збереження гендерного співвідношення.
2. Рефлексія гендерних традицій у літературі.

Заняття 4.

3. Вплив гендерної культури на європейську музику.

4. Гендерна ситуація в театральному мистецтві.

Заняття 5.

5. Фотографія як віддзеркалення жіночої сфери суспільства.

6. Кінематограф: гендерний аналіз.

Методичні рекомендації.

У **першому питанні** пропонується розглянути місце і гендерну роль жінки у царині духовно-релігійних відносин, у системі церковно-монастирського життя Європи XVII – першої половини XX ст. Статистичні дані, характеристика устрою та розкладу життя у жіночих монастирях Європи, монастирська система виховання дівчат допоможе зрозуміти гендерну політику європейських держав та морально-етичне підґрунтя гендерної моделі суспільства. Доцільно звернути увагу на гендерні стереотипи, які церква нав'язувала суспільству, на вимоги і заборони, які висувала жінці у зазначений період. Заслуговує на увагу віддзеркалення даної проблеми у європейській художній та публіцистичній літературі зазначеного періоду. Варто вказати на діяльність відомих жінок-черниць, які уславилися своєю працею на користь суспільства по догляду за хворими і пораненими у мирний та воєнний часи.

У **другому питанні** необхідно вивчити проблему творчого внеску жінок-літераторок у розвиток європейського мистецтва XVII – першої половини XX ст. Також можна схарактеризувати поняття жіночого роману, пояснити зміни, які відбулися у сюжетній палітрі з урахуванням гендерного аспекту. Доцільним буде схарактеризувати внесок жінок у створення і популяризацію європейської поезії, драматургії. Слід акцентувати увагу на сприйняття суспільством авторок-жінок, на причинах використання жінками-літераторками творчих псевдонімів, на діяльності видавництв, які друкували жіночі твори. Окремо можна висвітлити питання журналістської діяльності

жінок, гендерні особливості матеріалів, які вони публікували на шпальтах газет і журналів.

Третє питання передбачає розкриття проблеми впливу жіночого питання на європейську музику. Цікавим буде аналіз гендерних особливостей створення музики з урахуванням сучасних досліджень та упереджень і прогресивних думок XVII – першої половини XX ст. Варто знайти інформацію про жінок-натхненниць відомих композиторів, жінок-композиторок, жінок-виконавиць, які увійшли в історію музичного мистецтва. Заслуговує на увагу питання навчання музиці дівчат як однієї з основних складових загального виховання і освіти. Можна знайти і назвати відомі твори видатних композиторів, присвячені жінкам.

Для розгляду **четвертого питання** потрібно знайти і проаналізувати інформацію про участь жінок у розвитку європейського театру. Предметом вивчення можуть слугувати наступні проблеми: професійний вимір жіночого акторства, біографії видатних акторок, жіноче авторство театральних п'єс та постановок, жіночі сюжети в європейській драматургії. Рекомендується ознайомитися з історією театрального мистецтва в світлі гендерної проблематики, показати етапи гендерних змін в кадровому забезпеченні та організації роботи європейських театрів, еволюцію статусу, матеріального забезпечення і суспільного впливу провідних актрис та співачок.

У п'ятому питанні повинні бути віддзеркалені гендерні складові процесу становлення мистецтва фотографії. Необхідно показати роль жінок у поширенні і популяризації фотографії як мистецького напряму, хобі, засобу фіксації миттєвостей життя, неодмінного атрибуту родинного відпочинку. Варто презентувати інформацію про життя і творчість жінок-фотографів.

Шосте питання потребує вивчення історії кінематографу та місця жінки у його розвитку. Слід простежити вплив акторської майстерності акторок, жінок, які забезпечували виробничий процес на знімальному майданчику, обслуговували роботу кінотеатрів. Цікавим видається аналіз найбільш популярних стрічок від часів виникнення кінематографу до середини XX ст. для визначення поширених сюжетів, пов'язаних з жінками – вдатними історичними персоналіями та звичайними пересічними громадянками.

Джерела та література

- ✓ Зюзіна Баусарі, А-М. Гендер в релігієзнавстві: західний досвід та українські реалії. Гендер, традиція і релігія. *Журнал «Я»* 2017. № 2 (43).

С. 2–5. URL: https://ua.boell.org/sites/default/files/gendernyi-zhurnal-ya-43-2017.pdf
- ✓ Дудко Олена. Рух за гендерну рівність у християнстві URL: https://commons.com.ua/uk/ruh-za-gendernu-rivnist-u-hristiyanstvi/
- ✓ Суковата В. «Гендер і релігія». *Основи теорії гендеру:* навчальний посібник. Київ : К.І.С, 2004. С. 385–425.
- ✓ Цурканенко І. В. Гендерна тематика в дослідженнях музичного виконавства. *Мова і культура.* 2011. Т. 4(150), Вип. 14. С. 65–72.
- ✓ Friedland, Bea. «Farrenc, Louise,» The New Grove Dictionary of Music and Butler, Alison. Women's cinema: the contested screen. London : Wallflower, 2002. 134 p.
- ✓ Cassells Household Guide, New and Revised Edition (4 Vol.) 1880s. – P. 93. URL: / http://www.victorianlondon.org/cassells/cassells-19.htm.
- ✓ Sullivan, Constance, Parry, Eugenia. Women Photographers Abrams, 1990. 263 p.
- ✓ Dorival, Jérôme. Hélène de Montgeroult; La Marquise et la Marseillaise (in French). Lyon : Symétrie, 2006. P. VI-421.
- ✓ Hamilton, George. Classic talk: A musical pioneer called Paradis. URL:https://www.independent.ie/entertainment/music/classic-talk-a-musical-pioneer-called-paradis/36179423.html
- ✓ Higgin, L. English ladies not ashamed to work. *The Art Amateur: A Monthly Journal Devoted to Art in the Household.* Mar. 1885. № 12. P. 93.
- ✓ Lippard, Lahs-Gonzales, Olivia and Lucy. Defining eye: women photographers of the 20th century: selections from the Helen Kornblum collection. The Saint Louis Art Museum, 1997. 158 p.
- ✓ Heron, Liz, Williams, Val. Illuminations: Women Writing on Photography from the 1850s to the Present. I. B. Tauris, 1996. 521 p.
- ✓ Marilyn, L. W. Rising their voices: British women writers, 1650–1750. Detroi t: Wayne State University Press, 1990.
- ✓ McVicker, Mary F.. Augusta Mary Anne [Hermann Zenta] Holmes. *Women composers of classical music: 369 biographies from 1550 into the 20th century.* McFarland & Company, 2011. P. 99–100.
- ✓ McMahan, Alison. Alice Guy Blaché: Lost Visionary of the Cinema. Bloomsbury Publishing, 2003. 384 p.
- ✓ Musicians, Stanley Sadie, ed. (London: MacMillan, 1980), 408 p. URL: https://web.archive.org/web/20060913082323/http://etd.lib.fsu.edu/theses/available/etd-11132005-173032/unrestricted/02_APT_Chapter1.pdf
- ✓ Rosenblum, Naomi. A History of Women Photographers. Abbeville Press Publishers, 2010. 432 p.
- ✓ Williams, Val. Women photographers: the other observers 1900 to the present. Virago Press, 1986. 192 p.

Тема 6.

ТУРБОТА ПРО ФІЗИЧНЕ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЄВРОПИ У КОНТЕКСТІ ГЕНДЕРНИХ ВЗАЄМИН XVII - ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТ.

(2 години)

1. Рухливі розваги як складова здорового способу життя: гендерні особливості.
2. Зародження жіночого спорту.
3. Система охорони здоров’я: гендерний аспект.

Методичні рекомендації.

У **першому питанні** необхідно звертати увагу на інформацію, яка віддзеркалює розуміння суспільством поняття «здоровий спосіб життя». При підготовці доповідей і презентацій слід звертати увагу на форми активності жінки у повсякденному житті з метою відпочинку і зміцнення здоров’я упродовж XVII – першої половини XX ст. Необхідно схарактеризувати зміни в організації подорожей (заміських, країною, континентом, до екзотичних куточків Земної кулі, навколосвітніх), виходячи з гендерної специфіки участі в них жіноцтва. Слід прокоментувати найпопулярніші форми жіночої активності, а саме піші, кінні, велосипедні, автомобільні прогулянки, відвідування пляжів, танцювальних заходів тощо. Інформація про перші гімнастичні комплекси для жінок доповнить загальне розуміння ролі рухливого способу життя у комплексі заходів по поліпшенню якості та подовженню тривалості життєвого циклу жінки.

У другому питанні потрібно розглянути причини і передумови зародження жіночого спорту в Європі XVII – першої половини XX ст. Варто проаналізувати роль традиційних дитячих ігор дівчат, релігійні та суспільні упередження проти занять спортом жінок, позитивні висновки лікарів-гігієністів та вплив популярності чоловічого спорту в європейських країнах. Дотичним до даного питання є проблема пристосування модної індустрії для

потреб жінок з фізично активним способом життя. Необхідно простежити долучення жінок до чоловічих видів спорту, організацію змагань за участю чоловіків і жінок та виключно жінок, реакцію чоловічої та жіночої частин суспільства на спортивну діяльність жіноцтва. Цікавим буде презентувати доповіді про спортивну кар'єру видатних спортсменок.

Третє питання охоплює весь спектр проблематики трансформації системи охорони здоров'я з урахуванням потреб жінок. Важливо проаналізувати гендерні зміни у функціонуванні систем охорони здоров'я європейських країн, забезпечення захисту материнства, наукові дослідження суто жіночих хвороб, етичних норм медичного обслуговування жінок. Окремо потребують висвітлення питання жіночої медичної освіти та професійної діяльності жінок-лікарок.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

- ✓ Козьменко Максим. Перша жінка-лікар у Європі й лідерка суфражисток народилася в Чернівцях: Історична розвідка. URL: https://acc.cv.ua/news/chernivtsi/persha-zhinka-likar-u-evropi-y-liderka-sufrazhistok-narodilasya-v-chernivcyah-istorichna-rozvidka-53155.
- ✓ Кіршенблата Я. Д., Семененко Світлана та Тимофійчук Інга. Історія зародження та становлення медсестринства в Європі. URL: https://www.bsmu.edu.ua/blog/istoriya-zarodzhennya-ta-stanovlennya-medsestrynstva-v-yevropi/
- ✓ Перша жінка-лікарка в Австро-Угорщині: 159 років тому народилася Софія Окуневська. URL: https://history.rayon.in.ua/news/704430-persha-zhinka-likarka-v-avstro-ugorshchini-159-rokiv-tomu-narodilasya-sofiya-okunevska
- ✓ Aletta Henriëtte Jacobs. URL: http://www.biografischportaal.nl/persoon/70692657
- ✓ Aletta H. Jacobs (1854–1929). URL: https://alettajacobs.org/english/index.html
- ✓ Briquez, Cécile Lambert. Féminisation de la médecine de 1875 à 1945 Diss. 2012.
- ✓ Christine Bard. La féminisation des études et de l'exercice de la médecine à Angers, de 1898 à nos jours. URL: https://books.openedition.org/pur/99572
- ✓ Lili Kronberger. URL: https://www.jewishsports.net/BioPages/LiliKronberger.htm
- ✓ Bud Collins. Modern Encyclopedia of Tennis. Detroit, MI : Visible Ink Press, 1994. 666 p.

✓ Ogilvie M. B. The Biographical Dictionary of Women in Science: Pioneering Lives From Ancient Times to the Mid-20th Century. Routledge, 2003. Vol. 1. P. 292–798 p.

Тема 7-9.

ФЕМІНІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІСТОРІЇ: ОСОБИСТОСТІ.

(6 годин)

Заняття 1.

1. Благодійники і благодійниці.
2. Громадські активісти і активістки.

Заняття 2.

1. Жінки на війні.
2. Жінки-вчені.

Заняття 3.

5. Жінки-мисткині.
6. Жінки-педагогині.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.

Семінарські заняття ставлять за мету створення інформаційної галереї постатей видатних жінок, які зробили значний внесок у поширення ідеї гендерної рівності, розвиток суспільної думки, економіки, політики,

міжнародних відносин, соціальної підтримки населення, освіти, спорту, духовно-релігійного життя, спорту, культури і мистецтва.

Рекомендується проводити їх у формі коротких індивідуальних доповідей, які варто супроводжувати мультимедійними презентаціями з використанням фото та відеоматеріалів. Вони повинні містити лаконічну інформацію біографічного характеру, яка допомагає зрозуміти чинники формування конкретної особистості, її гендерного світогляду, а також основні етапи і напрямки діяльності, внесок у боротьбу за гендерну рівність та його оцінку світовою громадськістю.

У першому питанні пропонується ознайомитися з біографічними відомостями про чоловіків-благодійників, які допомагали жінкам та просуванню ідеї гендерної рівності, а також про жінок, які власним коштом вирішували суспільні (забезпечення сиріт, немічних старих, інвалідів, ветеранів, просвіта, мистецтво, охорона здоров'я) і особисті проблеми людей, що опинилися у скруті, зокрема і жінок.

У другому питанні потрібно розглянути долі відомих жінок і чоловіків, які доклали зусиль для прискорення досягнення гендерної рівності в усіх сферах суспільного життя (мислителі, юристи, економісти тощо). Особливу увагу варто звернути на громадських і політичних діячів і діячок, які просували ідею рівних політичних прав і боролися за надання права голосу жінкам.

У третьому питанні слід акцентувати увагу на ролі жінки у війнах, які вели європейські країни з XVII до середини XX ст., розкрити їхній вплив на прийняття доленосних рішень, проаналізувати участь у пацифістському русі, становище і обов'язки під час ведення військових дій, зміни у статусі під час Першої світової війни, реакцію європейського суспільства на видатні подвиги жіноцтва.

Четверте питання передбачає огляд низки видатних науковиць, які зробили значний внесок у розвиток науки і техніки, є авторками важливих наукових винаходів, лауреатками Нобелівської премії. Доцільним є висвітлення їхнього професійного розвитку, ставлення оточуючих до вибору сфери діяльності, значення досягнень для подальших наукових досліджень.

П'яте питання потребує аналізу мистецької генерації європейських жінок, які залишили слід в історії світового мистецтва, включаючи усі його галузі. Для цього необхідно обрати представниць мистецьких напрямків, ознайомитися з їхніми біографіями і творчою спадщиною.

У шостому питанні мають бути представлені жінки, які працювали на освітянській ниві, сприяли просвітницькому руху у Європі, а також присвятили своє життя вирішенню проблеми жіночої освіти, сприяли позитивним змінам від домашнього виховання до університетського вишколу, що зрештою прискорило жіночу емансипацію та опанування жінками інтелектуальних професій.

Джерела та література

- ✓ Барус Маріанна. Видатні жінки – хіміки, які зробили надзвичайні відкриття та змінили хід розвитку хімії, як науки. URL: https://www.bsmu.edu.ua/blog/vydatni-zhinky-himiky-yaki-zrobyly-nadzvychajni-vidkryttya-ta-zminyly-hid-rozvytku-himiyi-yak-nauky/
- ✓ Галліґан К. Її історія: 50 жінок та дівчат, які змінили світ / пер. з англ. О. Ю. Григорович. Харків : Ранок, 2019. С. 98–99.
- ✓ Гармаш Лариса. Лу Саломе – «досконалий друг» і «абсолютне зло» у житті Фрідріха Ніцше. URL: https://web.archive.org/web/20130705064515/http://www.azh.com.ua/lib/lu-salome-u-zhytti-nietzsche
- ✓ Емма Голдман. URL: https://web.archive.org/web/20180107061210/https://biography.com.ua/politiki/emma-goldman.html
- ✓ Жінки Європи у Першій світовій війні (1914–1918 р.): конспект лекції Франсуази Тебо. URL: https://uamoderna.com/event/thebaud-lecture-women-wwi-overview/
- ✓ Жорж Санд. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: Підручник / Наливайко Д.С., Шахова К.О. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2001. С. 169–177.
- ✓ Козубенко Олександр. Історичні діви-воїтельки, прекрасні та смертоносні. URL: https://armyinform.com.ua/2021/02/11/istorychni-divy-voyitelky-prekrasni-ta-smertonosni/
- ✓ Лафайєт, Марі Мадлен де. *Зарубіжні письменники* : енциклопедичний довідник : у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. Т. 2 : Л — Я. С. 21–22.
- ✓ Ліза Майтнер та відкриття ядерного розпаду. *Світ науки.* Травень 1998 р. С. 60–66.
- ✓ Павленко Людмила. Роль жінки у промисловому розвитку Європи та Америки на межі XIX–XX ст. Жінки Чернігівщини: історія і сучасність. Жінка в умовах сучасної реальності: самоідентифікація і перспективи. Матеріали XIII обласної науково-практичної конференції. Чернігів. Чернігів: ПАТ «ПВК, «Десна». 2020.
- ✓ Питльована Л. Ю. Жінка на британському пропагандистському плакаті часів Першої світової війни: образи і контексти. *Перша світова війна у фокусі історії [дипломатичні та політичні колізії Великої війни]:* монографія / наук. ред. д.і.н. проф. С. С. Трояна. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. С. 86–124.
- ✓ Потерянко Ю. Марія Кюрі. Київ: Агенція «ІРІО», 2018. 175 с.

- ✓ Раєвський Дмитро, Коберник Катерина. В Україні обговорюють масову мобілізацію жінок. Чи були війни, де на неї наважились і так наблизили перемогу? URL: https://babel.ua/texts/102107-v-ukrajini-obgovoryuyut-masovu-mobilizaciyu-zhinok-chi-buli-viyni-de-na-neji-navazhilis-i-tak-nablizili-peremogu-istorichniy-ekskurs-babelya
- ✓ Сара Бернар: життя та кар'єра легендарної французької акторки URL: https://vogue.ua/article/culture/persona/sara-bernar-svitlo-yaskravoji-zirki-57152.html
- ✓ Черрато Симона. Радіоактивність у родині: Невигадане життя Марії та Ірен Кюрі / Пер. з італ. Київ : «К.І.С.», 2006. 104 с.
- ✓ Calendar of Wills proved and enrolled in the Court of Husting, London / ed. R. R. Sharpe: in 2 vols. London, 1890. Vol. 2 : 1358–1688. URL: https://www.britishhistory.ac.uk/court-husting-wills/vol2/
- ✓ Denise D. Knight. The Diaries of Charlotte Perkins Gilman. Charlottesville, VA : University Press of Virginia, 1994.
- ✓ Diana Holmes. Daniel Lesueur and the feminist romance. Diana Holmes, Carrie Tarr (Hrsg.): *A belle epoque? Women and feminism in French society and culture 1819–1914* (= Polygons; Band 9). Berghahn, New York, 2006. P. 197–210.
- ✓ Kuiper K. Encyclopædia Britannica. URL: https://www.britannica.com/biography/Emily-Davison
- ✓ Newman, Vivian (2015). We also served: The forgotten women of the First World War. Barnsley, England: Pen and Sword History. C. 224.
- ✓ Tesoro, Marina. Teresa Labriola e il suffragio femminile. Fondamenti teorici e soluzioni operative il Politico Vol. 60, No. 2 (173) (Aprile-Giugno 1995). P. 189–225.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Для успішної реалізації спеціального курсу «Історичні витоки гендерної рівності в європейському союзі. Частина 2» студентам пропонується організація навчального процесу у формі лекційних та практичних занять, які дозволяють у повному обсязі забезпечити засвоєння необхідної інформації та сформувати відповідні компетентності.

Лекція дає змогу здобувачам освіти отримати базову інформацію, яку пропонує викладач, включно з додатковим матеріалом, який міститься у малодоступних джерелах або потребує опрацювання значного масиву наукової літератури. Перевагами лекційних занять є чітка структурованість, логічність, послідовність та змістовна наповненість доповіді лектора, обумовлена його глибоким розумінням проблематики та педагогічним досвідом. Лекція передбачає постійну комунікацію у форматі «запитання – відповідь». Успішність засвоєння інформації контролює лектор, орієнтуючись на реакцію здобувачів освіти, їхню потребу у поясненні, уточненні, деталізації тих чи інших фрагментів розповіді.

Практичне заняття передбачає самостійну роботу здобувачів освіти з пошуку, систематизації, аналізу інформації для розкриття теми та відповіді на поставлені питання. Підготовка до заняття включає опрацювання різних типів і видів джерел, наукової літератури. Робота здобувача освіти під час практичного заняття може включати лаконічну вичерпну доповідь, демонстрацію мультимедійної презентації, відповіді на питання, рецензію та коментарі до висновків інших учасників заняття.

При оцінюванні якості засвоєння під час практичного заняття навчального матеріалу враховується самостійність висновків, правильне використання відведеного часу, ґрунтовність і самостійність висновків, здатність критично мислити, вести дискусію, коректно і аргументовано відстоювати власну думку.

Робота на лекційних заняттях оцінюється максимально у 5 балів. За семінарські заняття нараховується до 45 балів. Загальна сума балів за вивчення Частини 2 спеціального курсу складає максимально 50 балів.

Підсумковий контроль знань здобувача освіти з курсу «Історичні витоки гендерної рівності в європейському союзі. Частина 1, 2» здійснюється наприкінці вивчення обох частин курсу у формі заліку за загальними результатами оцінювання роботи на лекційних та практичних заняттях – максимально 100 балів.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

ВИДИ РОБІТ														**Всього**
Лекції					Практичні									
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6	7	8	9	**До 50 балів**
До 5 балів					**До 45 балів**									

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА ШКАЛОЮ ECTS

A (Відмінно)	90-100	Видатна робота з мінімальними помилками
B (Дуже добре)	83-89	Вище середнього стандарту, але з деякими незначними помилками
C (Добре)	75-82	В цілому гарна робота, але з помітними помилками
D (Задовільно)	68-74	Пристойно, але зі значними помилками
E (Достатньо)	60-67	Задовольняє мінімальні вимоги
FX (Незадовільно)	35-59	Необхідно виконати певну додаткову роботу для успішного складання (доопрацювати)
F (Незадовільно)	0-34	Необхідна значна подальша робота (повторний курс навчання з дисципліни)

ДЛЯ НОТАТОК

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЄКТ

Сайт проєкту

Сторінка проєкту в Facebook

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: ВІД ІСТОРИЧНИХ ВИТОКІВ ДО СУЧАСНИХ ДОСЯГНЕНЬ

проєкт програми Erasmus+ напряму Jean Monnet
№ 101127464 ERASMUS-JMO-2023-MODULE

Проєкт (ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH Project: 101127464 – GEEUHOMA) спрямовано на вивчення європейського досвіду створення гендерно орієнтованого суспільства, яке забезпечує рівні права та рівний доступ до можливостей незалежно від статі. Це є одним з важливих пріоритетів ЄС сьогодні. Найпродуктивніший спосіб його просування – через освіту, особливо через формування освітньої стратегії університетів, які готують майбутніх вчителів. Це гарантує стійкий результат зараз і в майбутньому, оскільки створює гендерно рівне освітнє середовище за європейськими стандартами, сприяє вихованню гендерної толерантності у підростаючого покоління, як однієї з базових європейських цінностей, а також впливає на державну гендерну політику в цілому.

Реалізація проєкту дозволить сформувати нову модель гендерної поведінки у безперервному ланцюгу поколінь: викладач університету – студент – вчитель школи – учень – громадянин. Заходи проєкту дозволять залучити студентів, школярів, вчителів, молодих науковців, експертів, представників громадськості до вивчення гендерної політики ЄС та вирішення практичних завдань щодо створення освітнього простору на принципах гендерної рівності.

Публічна презентація результатів проєкту через публікацію та висвітлення в соціальних мережах, введення навчальних курсів до програм

Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського забезпечить сталість та впливовість проєкту та приверне увагу широкої аудиторії до європейських студій, гендерного аспекту європейської історії та сучасної політики ЄС. Дидактичні та наукові матеріали, створені в ході проєкту, можуть бути використані для навчання студентів вищих навчальних закладів, учнів шкіл, підвищення кваліфікації шкільних учителів, просвітницької діяльності громадських організацій з метою інформування суспільства про законодавчу базу, історію та сучасні практики досягнення гендерної рівності в ЄС, популяризації європейських студій та європейських цінностей.

Проєкт передбачає:

1) викладання: розробку навчальних дисциплін

- «Історичні витоки гендерної рівності в Європейському Союзі. Частина 1–2» (доц. Коваленко О. О. , доц. Павленко Л. А.);
- «Сучасні досягнення гендерної рівності в Європейському Союзі. Частина 1–2» (доц. Стрілюк О. Б., доц. Юда Л. А.).

2) видання навчально-методичних посібників, практикумів, наукових та інших публікацій з означеної тематики;

3) проведення конференцій, круглих столів.

Зміст діяльності та очікувані результати:

- проаналізувати політику Європейського Союзу щодо гендерної рівності: від історичних витоків до сучасних досягнень;
- розробити та організувати викладання двох авторських спецкурсів на основі інноваційних технологій для студентів-гуманітаріїв;
- розробити навчальну програму підвищення кваліфікації для шкільних вчителів «Європейський підхід до досягнення гендерної рівності в освіті»;
- розробити та створити онлайн-гру-квест, яка буде інноваційною формою неформального навчання. Це сприятиме поширенню знань про ЄС та його гендерну політику в ігровій формі, а також сприятиме розвитку цифрової грамотності та критичного мислення;
- організувати конкурс студентських есе «Гендерна рівність в Європейському Союзі»;
- підготувати та оприлюднити дидактичні матеріали, посібники для авторських спецкурсів.

The European Commission’s support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

КОВАЛЕНКО Ольга Олександівна
ПАВЛЕНКО Людмила Анатоліївна

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.
ЧАСТИНА 1–2

Навчально-методичний посібник
для організації освітнього процесу за кредитно-трансферною системою для здобувачів освіти освітнього ступеня бакалавр у галузі гуманітаристики

Технічний редактор ***О. Клімова***

Комп'ютерний набір ***О. Коваленко, Л. Павленко***

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.

Підписано до друку 27.09.2024 р. Формат 60 х 84 1/16.
Папір офсетний. Друк на різографі.
Ум. друк. арк. 3,05. Обл.-вид. арк. 2,83.
Наклад 100 прим.
Редакційно-видавничий відділ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка.
14013, вул. Гетьмана Полуботка, 53, к. 208.
Тел. 65-17-99.
chnpu.tipograf@gmail.com